

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

BAKALÁŘKÁ PRÁCE

Vznik a vývoj strany PODEMOS od r. 2014 do r. 2020
Creation and development of party PODEMOS from 2014 to 2020
Tadeáš Faltis

Vedoucí práce: PhDr. Josef Stracný, CSc.
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: D-ZSV
2020

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Vznik a vývoj strany PODEMOS od r. 2014 do r. 2020 potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 4.5.2020

Chtěl bych poděkovat vedoucímu mé práce PhDr. Josefu Stracenému, CSc. za jeho vstřícný přístup a pomoc při tvorbě mé bakalářské práce. Dále nesmím zapomenout poděkovat své rodině a blízkému okolí za podporu a donášku kávy během tvorby mé práce.

ABSTRAKT

Bakalářské práce pojednává o vzniku a vývoji strany PODEMOS od r. 2014 do r. 2020. Hlavním cílem práce je poskytnout ucelený pohled na tuto španělskou levicovou stranu. Celá práce je rozdělena do tří částí. První teoretická poskytuje historicko-politický kontext strany PODEMOS. Druhá část se zabývá vznikem, organizací, financováním a programem strany. Přičemž pozornost klade na přerod z občanského hnutí (15M) na organizovanou stranu. Třetí část se pak věnuje volebním obdobím mezi lety 2014 až 2019, v nichž se zabývá vývojem strany a jejími volebními výsledky.

KLÍČOVÁ SLOVA

PODEMOS, hnutí 15M, Španělsko, politika, populismus.

ABSTRACT

This bachelor thesis addresses the formation and evolution of the political party PODEMOS from 2014 until 2020. The main purpose is to present a balanced and integrated view of this Spain's leftist party. The whole thesis is divided into three parts. The first one, which is theoretical, provides a historical and political context of the party PODEMOS. The second part covers the formation, organization, funding sources and programmes of the party, paying special attention to the transformation from the civil movement (15M) to the organised party. The third part deals with the parliamentary terms between 2014 and 2019, dealing with development activities undertaken by the party and their election outcomes.

KEYWORDS

PODEMOS, movement 15M, Spain, politics, populism.

Obsah

Úvod.....	7
1 Politicko-historický kontext.....	10
1.1 Srovnání politických stran a hnutí (vývoj, definice)	10
1.2 Ideologické směry	11
1.2.1 Konzervatismus	11
1.2.2 Liberalismus.....	12
1.2.3 Socialismus	12
1.3 Politický systém Španělska	13
1.4 Stručná historie Španělska	16
1.4.1 Ekonomická krize v roce 2008.....	17
2 Vznik a vývoj strany PODEMOS	18
2.1 Hnutí 15M	18
2.1.1 Vznik hnutí 15M	18
2.1.2 Struktura hnutí 15M	19
2.1.3 Význam hnutí 15M	20
2.2 Vznik a organizace strany PODEMOS	21
2.2.1 Struktura strany – Círculos.....	21
2.2.2 Vnitřní orgány strany.....	23
2.2.3 Dědictví horizontálního a participovaného nastavení	24
2.3 Financování strany	25
2.3.1 Kauzy ohledně napojení PODEMOS na režim ve Venezuele a Íránu	27
2.4 Program strany	29
3 Volby.....	33
3.1 Volební kampaně	33
3.2 Volby do Evropského parlamentu 2014	34
3.3 Parlamentní volby v roce 2015	36
3.4 Parlamentní volby v roce 2016	37
3.5 Parlamentní volby v dubnu roku 2019	39
3.6 Parlamentní volby v listopadu roku 2019.....	42
Závěr.....	44
Přílohy, zdroje	46
Přílohy	46
Zdroje	
Knížní zdroje.....	54
Zdroje z disertačních prací.....	55
Elektronické zdroje	56

Úvod

PODEMOS je španělská krajně levicová populistická strana. Vznikla v roce 2014 po společenském pnutí ve Španělsku, které bylo odstartováno ekonomickou krizí v roce 2008, a od roku 2020 je i stranou vládní. Díky své agendě, ale i díky faktu, že strana PODEMOS vznikla z občanského hnutí, si už ve svých začátcích získala mnoho sympatizantů po celé Evropě i ve světě. Ačkoli je pro širokou veřejnost v České republice PODEMOS neznámou stranou, i u nás oslovila řadu lidí především z levicově smýšlejícího spektra, kteří v ní viděli budoucnost demokracie. Přesněji řečeno cestu, jakou se mají ubírat i ostatní strany. Strana PODEMOS je vhodná pro vědeckou studii z mnoha hledisek. Na samotném vzniku strany můžeme pozorovat přerod občanských protestních hnutí do politické strany. V případě PODEMOS přerod z hnutí 15M. Další aspekt spojený s jejím vznikem, je reakce společnosti a politického spektra na ekonomickou krizi v roce 2008, potažmo na možné budoucí ekonomické krize. Jelikož patří PODEMOS mezi nové levicové strany, je velmi zajímavé sledovat její strukturu, ideologii, financování, a především kampaň. Na její kampani můžeme sledovat nové trendy, například masivní využití sociálních sítí. Je také zajímavé pozorovat, jak se PODEMOS podílela svým vstupem do Španělské politiky na její přeměně. V neposlední řadě si lze povšimnout procesu přetvoření fungování strany. Tedy z demokratického na autoritářský typ po vzoru latinskoamerických stran.

Prvním z cílů bakalářské práce je na základě prostudované odborné literatury uvést do problematiky politických stran. Přesněji položení politicko-historického kontextu pro stranu PODEMOS. Hlavním cílem mé práce je podat ucelenou analýzu strany PODEMOS, na které budou dobře vidět trendy nově vzniklých (nejen) levicových stran. Konkrétně se zaměřuji na vznik této strany a přerod z občanského hnutí na organizovanou stranu. Na financování strany, na program, kampaň a na volební výsledky.

Celou práci jsem strukturoval do třech částí. První část práce se věnuje politicko-historickému kontextu, který je nezbytným základem k širšímu porozumění straně. Abychom mohli například chápat ideologické ukotvení strany PODEMOS, definuji pojmy jako „politická strana“, „politické hnutí“ a vysvětlím hlavní ideologické směry. Dále je také potřebné popsat politický/volební systém Španělska, bez kterého bychom nemohli zkoumat volební výsledky strany. Nejen proto, že mým druhým studijním oborem je dějepis, se domnívám, že pro hlubší pochopení současných jevů je nutné znát jejich historický kontext. Proto je závěrečná část této

kapitoly věnována stručné historii Španělska a popisu ekonomické krize z roku 2008 s jejími následky.

Druhá část práce bude zaměřená již na samotnou stranu PODEMOS. Její první část se bude týkat vzniku a významu hnutí 15M, ze kterého PODEMOS vzešlo. Následně se zaměřím na samotný vznik strany a na její vnitřní organizaci, samotnou podkapitolu jsem pak vyčlenil na financování strany. V této části se také zaměřím na ideologické zakotvení strany, a to konkrétně prostřednictvím programu.

V třetí části se budu věnovat španělským volbám v letech 2014 až 2020, tedy těm, ve kterých působila strana PODEMOS. Zaměřím se na vývoj strany v tomto období a na její výsledky ve volbách. Krom toho také popíši vývoj samotné španělské politiky v těchto letech (2014-2020). Ty totiž představovaly jedno z nejsložitějších období v novodobé historii Španělska. V případě strany PODEMOS je, co se týče voleb, samostatnou kapitolou její styl kampaně, s jejíž analýzou tuto část začnu.

V češtině bohužel o PODEMOS doposud nevznikla (či nebyla přeložena) žádná větší práce, proto byla česká literatura použita především jako teoretický základ této bakalářské práce. Konkrétně pro psaní úvodu k druhé kapitole (Srovnání politických stran a hnutí) jsem čerpal z knihy *Strany a stranické systémy (2005)* od Giovanniho Sartoriho. Toto, dnes již klasické dílo, se zabývá právě zkoumáním politických stran. V teoretické části jsem se také opíral o knihu *Vládní modely v parlamentních systémech (2006)* napsanou Blankou Říhovou a kolektivem. Jedná se o publikaci tvořenou texty zabývajícími se vybranými modely vlád za určité období. Každý z nich postihuje určitý fenomén soudobého parlamentarismu. Pro mou práci posloužila čtvrtá kapitola od Malvíny Hladké *Tvorba menšinových vlád ve Španielsku (1977-2000)*. Tato část mi pomohla podrobně se seznámit s fungováním moderního politického systému ve Španielsku před nástupem strany PODEMOS. Dále jsem také během psaní několikrát čerpal z knihy *The Politics of Spain (2009)* od Richarda Gunthera a Josého Ramón Montera. Oba autoři, kteří jsou politologové dlouhodobě se zabývající politickou situací ve Španielsku, vytvořili mimořádně přehledné dílo o soudobém politickém systému Španělska. V kapitole, kde se věnuji historickému kontextu, jsem čerpal z publikací od českého historika Jiřího Chalupy, zabývajícího se především Španielskem, konkrétně tedy *Jak umírá diktatura: pád Frankova režimu ve Španielsku (1997)* a *Dějiny Španělska (2017)*.

V psaní jsem také využil dvě publikace (*Alternativa naranja (2015)*) od José M. Alberta de paca a *Claro que PODEMOS (2014)* od Luise Giméneza. Tyto dvě práce (v překladu „Oranžová

alternativa“ a „Jasně že MŮŽEME“), jsou publikace, které popisují dvě španělské strany. První stranu Ciudadanos a druhá stranu PODEMOS. Jelikož jsou však psané buď jejími členy, nebo sympatizanty, jsou to v podstatě propagační publikace. Pro studium jsou však velmi vhodné nejen z hlediska popisu fungování strany, ale také z hlediska jejich propagandy či politického programu. V našem kontextu bychom je vzdáleně mohli přirovnat k publikaci *O čem sním, když náhodou spím* (2017) od M. Prchala a A. Babiše.

V práci jsem také několikrát čerpal z disertačních prací, například z práce Urbana Traiana, *Dopad procesu europeizace na Španělsko*, nebo Barbory Bošanské *Vzestup radikální levice v Evropě (Syriza a PODEMOS)* a Pavly Fírbacherové *Vzestup nových politických stran Podemos a Ciudadanos ve Španělsku v parlamentních volbách v roce 2015*. Posledně jmenovaná práce se zaměřuje na vztah voličů k politickým stranám PODEMOS a Ciudadanos v období 2015/2016. V práci mi byla nápomocná dobrým zpracováním voleb v právě zmíněném období.

Vzhledem k tomu, že se má bakalářská práce zabývá aktuální tematikou, je drtivá většina informací čerpána v elektronické podobě (odborné články, webové stránky institucí, webové stránky politických stran, politické programy, stranické stanovy, statistické údaje či mediální rozhovory). Ze španělského tisku jsem nejvíce čerpal z velkých deníků jako *El País*, *El Mundo*, nebo *El Confidencial*. O dění okolo strany PODEMOS v českém prostředí nejvíce informovali levicové deníky jako jsou *A2larm*, či *Deník Referendum* a o obecném španělském dění pak například *Česká televize*, či *Aktuálně.cz*. Čerpal jsem také z mezinárodních deníků, především z *The Guardian*.

V práci vycházím i z mnoha dalších autorů (například od politologů Maxmiliána Strmisky, Miroslava Nováka, či Giovanniho Sartoriho) a zdrojů. Kompletní seznam všech zdrojů je vypsán na konci bakalářské práce.

Základní metodikou v první, teoretické části bakalářské práce je rozbor, analýza a komparace výše zmíněných zdrojů k sepsání historicko-teoretického kontextu pro ucelenější pohled na stranu PODEMOS. V další části, zaměřené již na samotnou stranu, byla základní metodou analýza zdrojů k zachycení přerodu hnutí 15M v PODEMOS. K tomu jsem využil například volební programy či stanovy strany. Dále analýza volebních výsledků PODEMOS s ohledem na to, jak se měnila politická situace ve Španělsku, či na to, jak se vyvíjela struktura strany. V neposlední řadě bylo důležité analyzovat a reflektovat španělský tisk.

1 Politicko-historický kontext

1.1 Srovnání politických stran a hnutí (vývoj, definice)

PODEMOS je politická organizace, která pochází z ryze občanských aktivit a občanských hnutí. Pro její přerod z politického hnutí do politické strany je proto důležité si ujasnit pojmy jako politická strana, politické hnutí, a uvědomit si, jaké rozdíly ve fungování přináší či naopak nepřináší.

Lidé tvořili politická uskupení od samotného vzniku politiky, a pokud budeme definovat politiku jako boj o moc, můžeme pak nadneseně datovat vznik politických uskupení k samotným začátkům lidských dějin. Za první reálné počátky lze však doopravdy považovat až politická uskupení ve starověkých řeckých státech či v Římě. O politických stranách můžeme hovořit až o mnoho staletí později. První příklady předchůdců politických stran jsou známy z Anglie ze 17. století. Tedy politické uskupení Toryů a Whigů.¹ Politické strany v dnešním slova smyslu, tedy strany s vnitřním uspořádáním, vedením, zastoupením na celostátní i místní úrovni, vznikají až v 19. století spolu se vznikem moderních zastupitelských demokracií (NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran*. 2009. str. 27.).

V průběhu dějin se definice politických stran měnila spolu s jejich vývojem a chápáním jejich funkce. Dnes obecně platná definice, kterou by uznávala většina politologů, neexistuje. Proto pro potřeby této práce použiji čtyři základní znaky politické strany, na kterých se většina autorů shoduje (NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran*. 2009. str. 32.). Z nich bychom mohli složit tuto definici: „Politická strana je uskupení (dobrovolné, trvalé, otevřené), které usiluje o dosažení moci pomocí politiky a jejíž členy spojují společné představy a ideologie“.

U definování politického hnutí je nezbytné si uvědomit, že existují dva poměrně odlišné typy politických hnutí. Za prvé, politická hnutí vznikající ad hoc, určitým způsobem zaměřená k určité problematice, například ekologická, feministická, pacifistická hnutí. Tato hnutí definoval Mario Diani: „Sociální hnutí je síť neformálních interakcí mezi pluralitou individuů, skupin nebo organizací angažovaných v politických nebo kulturních konfliktech na základě sdílené kolektivní identity“ (DIANI, Mario. *The concept of social movement*. In: *The Sociological Review* 40(1) [online]. 1992 [cit. 2020-2-2]. str. 12.).

¹ Toryové, anglická politická strana, založená roku 1707, která prosazovala zájmy duchovenstva a aristokracie. Uznávali prioritu královské moci a anglikánské církve. Whigové jim pak tvořili jakýsi protipól (FIALA, Petr a STRMISKA, Maxmilián. *Teorie politických stran*. 2009. str. 27.).

Odlišným typem jsou ta, jež jsou formálně hnutím, ale v mnohém jsou pouze alternacemi k politickým stranám. To v reálu znamená, že vznikají na základě kritiky politických stran a jejich činností, nicméně svým způsobem jsou analogií k politickým stranám. Klasickým příkladem takového typu je na české scéně hnutí ANO. Tímto typem politických hnutí se v této práci zabývat nebudu.

Jeden z hlavních rozdílů mezi politickou stranou a politickým hnutím (myšleno prvního typu) by měl spočívat v systému její vnitřní organizace. Politická hnutí mají mnohem nižší stupeň organizovanosti a institucionalizace (nemusí mít pevnou strukturu ani členství). Typické pro ně také je, že pro lepší prosazení svých cílů se časem proměňují v politickou stranu. Politická hnutí bychom tedy mohli definovat jako relativně volná uskupení občanů, které spojuje určitá problematika.

1.2 Ideologické směry

Dnes již mnoho politických stran/hnutí nelze přiřadit k jedné z ideologií. Svůj program strany čím dál více tvoří ze směsi různých směrů, nejvíce pak strany/hnutí populistické. Pro lepší orientaci jsou však ideologické směry stále užitečné a platné. Pro tuto práci bude stačit základní rozdělení na konzervatismus, liberalismus a socialismus, jak ho definuje Andrew Heywood ve své práci *Politické ideologie* (1994).

1.2.1 Konzervatismus

První konzervativní ideologie přichází jako protiváha k rychlým politicko-společenským změnám Velké francouzské revoluce. Počátky konzervatismu jsou tedy kladeny do 18. století (HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 1994. str. 55.). Ačkoli, český název svádí k zjednodušené tezi, že lidé, zastávající tuto ideologii, chtějí stav věcí „zakonzervovat“, není tomu tak doslova. Konzervativci většinou chápou změny jako nutné, nicméně přistupují k nim opatrně a pragmaticky. Společnost chtějí stavět na již zavedených, a tedy historicky ověřených metodách, principech, institucích. Hlavní hodnoty, na kterých staví, jsou rodina, (křesťanská) víra, stabilní řád. V pomyslném hodnotovém žebříčku tedy dávají větší důraz na stabilitu a silný stát, než na svobody jedince.

Typickými představiteli jsou strany křesťanské. U nás například KDU-ČSL (Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová), v sousedním Německu CDU/CSL (Křesťanskodemokratická unie a Křesťanská unie Bavorska), ve Španělsku pak PP (Partido Popular – Strana lidová).

1.2.2 Liberalismus

Liberalismus jako politologická ideologie vzniká v 19. století. Jako takový ale navazuje na vznik kapitalismu a revoluce v Anglii v 17. století, ve Francii a v Americe ve století 18. Liberalismus zpočátku prosazoval reformní až revoluční změny. Stavěl se za svobodu jedince a proti koncentraci (neodůvodněné) moci ekonomické, politické, náboženské do rukou státu/církve/šlechty. S dosažením práv jedince se časem proud liberalismu rozdělil na klasický liberalismus (zastávce nevměšování státu do práv jedince) a moderní liberalismus (stát má zasahovat, aby vyrovnával sociální nespravedlnost; „stát pro jedince“) (**HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 1994. str. 21.**). Hlavními hodnotami liberalismu je svoboda jedince a svoboda slova.

Na české politické scéně se k liberalismu hlásí strany TOP 09 (Tradice, odpovědnost, prosperita 2009), ODS (Občanská demokratická strana) a Strana pirátská. Ve Španělsku pak například strana Ciudadanos (Občané).

1.2.3 Socialismus

Počátek moderního socialismu tkví v 19. století, kdy vznikl jako odpověď na kapitalismus bez limitu. Socialismus se brzy stal široce rozšířenou ideologií. Různé podoby socialismu nalezneme, nebo jsme našli, po celém světě (výjimku do jisté míry tvoří USA). Díky tomu, že se rozvíjel v mnoha rozdílných prostředích, získal také mnoho podob. Jinou podobu má v Evropě, jinou pak v Asii či v Latinské Americe. Hlavní dvě linie socialismu vznikly již před první světovou válkou. Jeden proud chtěl sociální rovnosti dosáhnout pomocí demokratických voleb. Druhý, radikální (komunismus), toho chtěl docílit pomocí revoluce.

Důvodem tohoto masivního rozšíření je také jeden ze základních principů socialismu, a to spoléhání na sílu pospolitosti a zdůrazňování schopnosti lidí jednat kolektivně. Socialisté se domnívají, že rozdíly mezi lidmi tvoří vnější prostředí. Lidé se rodí se stejnými vlohami a jejich život determinuje až jejich prostředí. Stát musí proto vytvářet takové podmínky, které umožní všem lidem sociální růst (**HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 1994. str. 122**). Hodnotami, na kterých socialismus staví, jsou pospolitost, spolupráce, solidárnost. Důležitější než jednotlivec je pro socialismus společnost.

V České republice je například socialistickou stranou ČSSD (Česká strana sociálně demokratická). Ve Španělsku PSOE (Partido Socialista Obrero Español – Španělská sociálně dělnická strana).

1.3 Politický systém Španělska

V této kapitole stručně popíši aktuální španělský politický systém, volební systém a zároveň aktuální politické strany. Na vývoj politického systému se zaměřím až v následující kapitole.

Španělsko je konstituční monarchie s bezmála 50 miliony obyvateli. Hlavou státu je od roku 2014 král Filip VI.² Ten má spíše reprezentativní úlohu (podobně jako například královna ve Velké Británii), oficiálně je vrchním velitelem armádních sil, může vyvolat referendum, jmenuje ministerského předsedu, vládu apod. Výkonná moc je v rukou vlády, kterou vede ministerský předseda, kterým je od roku 2018 Pedro Sánchez. Zákonodárná moc pak leží v rukou parlamentu (Las Cortes Generales), který se skládá z Kongresu poslanců (Congreso de los Diputados) a ze Senátu (Senado) (GUNTHER, Richard a MONTERO, José. *The politics of Spain*. 2009. str. 46.).

Země je administrativně rozdělena do 50 provincií (provincias), které jsou následně uspořádány do 17 autonomních regionů (comunidades autónomas), a které doplňují další dvě provincie, jež tvoří autonomní města (ciudades autónomas) Ceuta a Melilla na břehu severní Afriky. Těchto 52 provincií tvoří zároveň volební obvody pro volby do kongresu, které se konají každé čtyři roky. Volební systém do kongresu je označován za nejtypičtější majorizovaný systém poměrného zastoupení v Evropě, tedy poměrný systém s možným většinovým účinkem. Poměrný systém však neplatí na všech volebních obvodech, na obvodech Ceuty a Melilly je přiřazen vždy jen jeden mandát. Na těchto obvodech se tedy jedná o systém prosté většiny.³ V ostatních 50 obvodech se však volí poměrně. Každému obvodu náleží minimálně 2 mandáty, následné mandáty se udělují na základě jeho počtu registrovaných voličů. Přičemž počet mandátů v obvodech je v rozmezí od 2 do 34. K následnému rozdělování mandátů dle hlasů je určen d'Hondtův dělitel.⁴ Díky tomu, že počet mandátů se odvíjí od počtu registrovaných

² Celé oslovení zní: Jeho katolické veličenstvo král španělský Felipe Juan Pablo Alfonso de Todos los Santos de Borbón y de Grecia.

³ Ačkoli se volí v obvodech autonomních měst jiným systémem než v ostatních 50 obvodech, neměli bychom systém nazývat smíšený. Massicotte a Blais (1999) totiž stanovili, že v případném smíšeném systému musí každá jeho složka dosahovat alespoň 5 procent, což není zdaleka případ volebního systému do španělského kongresu (CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. 2009. str. 123.).

⁴ D'Hondtův dělitel/metoda je poměrného volebního systému, tedy způsobu přepočítávání voličských hlasů na mandáty politických stran. Pojmenován je po belgickém právníkovi a matematikovi Victoru D'Hondtovi (1841–1901) a stal se nejrozšířenějším způsobem přepočítávání voleb poměrného systému, využíváme ho například i v ČR při sněmovních volbách. (GUNTHER, Richard a MONTERO, José. *The politics of Spain*. 2009. str. 86.).

obyvatel, není počet poslanců v kongresu definitivní. V současnosti jej tvoří 350 mandátů⁵ (CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. 2009. str. 186.).

Horní komora parlamentu, tedy Senát, nemá takový vliv jako parlament. Při schvalování zákona může být kongresem přehlasován. Význam má však při případné změně ústavy a při schvalování ústavních zákonů. Pro schválení musí být alespoň 3/5 obou komor. Volby do španělského senátu probíhají jednou za čtyři roky a do velké míry taktéž probíhají na stejných volebních obvodech jako volby do kongresu. 47 volebních obvodů se shoduje s pevninskými provinciemi. Ke každé z nich připadají automaticky čtyři mandáty do senátu. Ostrovy Tenerife, Gran Canaria a Mallorca mají po 3 senátorských mandátech a Ostrovy La Palma, Gomera, El Hierro, Lanzarote, Fuerteventura, Menorca a Ibiza-Formentera mají po 1 zástupci. Autonomní města Ceuta a Melilla mají po 2 senátorech. Tímto způsobem se tedy většinově volí 208 senátorů.⁶ Tento systém zvýhodňuje málo obydlené provincie, které takto získají stejný počet poslanců, jako ty, které jsou mnohem početnější. Aby se tato nerovnováha alespoň mírně vyvážila, jednotlivé autonomní regiony k již zvoleným senátorům delegují další své senátory. A to tím způsobem, že každý region má právo delegovat alespoň jednoho senátora. Za každý započatý milion obyvatel pak získává dalšího senátora. Tento způsob volby také dává možnost autonomním regionům prostřednictvím svých delegátů v Senátu upozorňovat na své zájmy (GUNTHER, Richard a MONTERO, José. *The politics of Spain*. 2009. str. 53.), (MURÁR, Filip. Srovnání západoevropských regionálních druhých komor a alternativy regionalizace Senátu Parlamentu České republiky. In: CZECH JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE [online]. 2013 [cit. 2020-2-2]. str. 313.). V současnosti má tedy senát 265 senátorů (208 většinově zvolených v obvodech a 57 delegovaných autonomními regiony).

⁵ Počet 350 mandátů je určen zákonem z roku 1985. Nicméně dle Španělské ústavy se může počet pohybovat od 300 do 400 mandátů.

⁶ $47 \times 4 + 3 \times 3 + 7 \times 1 + 2 \times 2 = 208$.

Ve volbách v listopadu roku 2019 se do parlamentu dostala tato politická uskupení:

Tab.I. Výsledky španělských parlamentních voleb 2019.

Název strany	Počet mandátů v Kongresu	Počet mandátů v Senátu
PSEO	120	111
PP	89	97
VOX	52	3
UNIDOS PODEMOS	35	-
ERC–Sobiranistes	13	13
Cs	10	8
JxCat–Junts	8	5
EAJ/PNV	6	10
EH Bildu	5	2
Más País	3	-
NA+	2	3
CUP–PR	2	-
CCa–PNC–NC	2	1
BNG	1	-
PRC	1	1
¡Teruel Existe!	1	2
Izquierda Confederal	-	6
GBai	-	1
ASG	-	1
PAR	-	1

⁷Zdroj: (*CONGRESO/NOVIEMBRE 2019*. In: MINISTERIO DEL INTERIOR [online]. 2019 [cit. 2020-12-26].), (*SENADO/NOVIEMBRE 2019*. In: MINISTERIO DEL INTERIOR [online]. 2019 [cit. 2020-12-26].).

Výrazný přelom ve španělském politickém systému nastává po volbách v roce 2015, tedy po prvních španělských parlamentních volbách, kterých se zúčastnilo PODEMOS s dalšími nově vzniklými uskupeními (např. Ciudadanos). Do tohoto roku byla označována španělská pol. scéna za bipartismus s výhradami (**FIALA, Petr a STRMISKA, Maxmilián. Teorie**

⁷ Celé názvy stran a jejich stručný popis je v příloze (viz příloha č. 1).

politických stran. 2009. str. 365.). Tedy za systém, kde v politické soutěži mají šanci na výhru dvě strany. V případě Španělska se jedná o strany PSOE a PP. Ty získávaly pravidelně dohromady okolo 75-80 procent všech hlasů.⁸ Nicméně ve Španělsku se jednalo spíše o systém 2,5 strany. Až na výjimky totiž nevznikla jednobarevná vláda, ale vítězná strana byla opřena o některou z dalších menších stran. Přelom nastal v již zmíněných volbách roku 2015, kdy se do kongresu dostala řada nových subjektů a strany PSOE a PP místo obvyklých 75-80 procent získaly v součtu pouze 50,7 procent hlasů (**CONGRESO/DICIEMBRE 2015. In: MINISTERIO DEL INTERIOR [online]. 2015 [cit. 2020-12-26].**). Z bipartismu tedy stranický systém ve Španělsku přechází do multipartismu, systému, kde šanci na úspěch má více stran. Definitivním přechodem k multipartismu se pak stala nová vláda v roce 2020, která poprvé v historii Španělska byla koaliční (**Španělská vláda získala důvěru. In: Cesktelevize [online]. 2020 [cit. 2020-1-2].**). Přechodné období mezi bipartismem a multipartismem, tedy období, které časově pokrývá téma mé práce, se neobešlo bez zmatků a komplikací.

1.4 Stručná historie Španělska

V této podkapitole se budu věnovat pouze historii španělského státu/království, nikoli historii pyrenejského poloostrova jako takového. Ten má samozřejmě dlouhou historii i před vznikem španělského království, nicméně tématu strany PODEMOS se dotýká až příliš obecně (například dnešní návaznost na antická města či infrastrukturu).

Přelom ve významu slova Španělsko (Hispania) nastal v 15. století. Označení do té doby celého poloostrova začalo být chápáno jako výraz pro stát, pro Španělské království. Sňatkem Isabely Kastilské, dědičky Kastílie a Leónu, s Ferdinandem II., dědicem Aragonie, v roce 1469, se spojila dvě nejmocnější křesťanská království na pyrenejském poloostrově a dala počátek španělskému království, potažmo španělskému státu. Jen o několik let později nastává v dějinách Španělska další důležité datum, tedy rok 1492. V tomto roce padla Granada, poslední pevnost muslimů na pyrenejském poloostrově a byla tak dokončena reconquista poloostrova. I díky tomu mohli začít Španělé podporovat objevné plavby, a zanedlouho, díky zlatu z nového světa, se jejich stát stal světovou velmocí. Období 15. a 16. st. bylo zlatou érou španělského království. Kvůli náročné zahraniční politice, ale také kvůli vyhnání židů a Maurů však bohatství ze svých kolonií takzvaně „projedli“, a na pomyslném trůnu byli po 30leté válce vystřídáni Francií. Nicméně velké množství svých dobytých kolonií si Španělsko dokázalo

⁸ Pro příklad v roce 2008 PP a PSOE získaly celkem 83,8 % hlasů, v roce 2011 to bylo 73,3 %. (**Elecciones Generales In: interior [online]. 2011 [cit. 2019-1-12].**).

ponechat. To se změnilo až v období 1817-1825, kdy se většina států Jižní Ameriky od Španělska osamostatnila (**CHALUPA, Jiří. *Dějiny Španělska*. 2017. str. 350**). Do dnes ale mají se Španělskem jeho bývalé zamořské državy úzké vztahy. Historické, jazykové, kulturní, ale i, jak se na příkladu strany PODEMOS ukazuje, politické.

Na moderních španělských dějinách se neblaze podepsala občanská válka (1936-1939), která přinesla přes půl milionu mrtvých a následně diktaturu generála Franciska Franka. Díky klerofašistickému režimu se i přes svoji polohu nezapojilo Španělsko po druhé světové válce k západnímu demokratickému světu a bylo částečně v izolaci. Smrt Franka v roce 1975 neznamenal samozřejmý přechod země k demokracii. Ještě v roce 1981 byl parlament obsazen armádou, která se pokusila o vojenský puč. Za neúspěchem puče stál španělský král Carlos Juan I., který se jasně postavil za demokratizační proces. Byl to právě on, díky němuž se celý proces odehrál bez krveprolití. V prosinci roku 1978 byla přijata španělská ústava, a právě tento čin je považován za začátek třetí republiky ve španělských dějinách. Demokratizovaná země se plně zapojila mezi ostatní země západní Evropy. V roce 1982 vstoupilo Španělsko do NATO (Severoatlantická aliance) a v roce 1986 do ES (Evropské společenství) (**CHALUPA, Jiří. *Jak umírá diktatura*. 1997**).

Frankova diktatura zanechala dodnes ve španělské společnosti množství jizev. Jednou z nich je separatismus některých regionů, nejznámějším příkladem je Baskicko a Katalánsko. Franko nedovoľoval jakékoli regionální autonomie a jeho vláda byla silně centralistická. Díky tomu v nově se formulujícím demokratickém uspořádání získaly, částečně jako reparaci, jednotlivé regiony silnou autonomii. Nicméně tendence k úplnému osamostatnění v některých regionech zůstávají. Dalším z mnoha dědictví minulého režimu je komplikovaný vztah španělské společnosti ke katolické církvi, ale i ke královské rodině. Obě instituce totiž s Frankovým režimem do jisté míry spolupracovaly. Všechny tyto jevy si zákonitě promítají do španělské politiky a i do programu strany PODEMOS.

1.4.1 Ekonomická krize v roce 2008

V roce 2008 zasáhla Španělsko, jako i mnoho jiných států, ekonomická krize, která byla započatá hospodářskou krizí v USA. Španělsko před krizí bylo považováno za možného tahouna Evropské unie. Jeho prudký ekonomický vzestup byl způsoben masivními investicemi do stavebnictví. Pavel Kohout, český ekonom, doslova říká: „Španělská konjunktura byla viditelná a současně hmatatelná. Z velké části byla totiž postavena z betonu.“ (**KOHOUT, Pavel. *Ztráta z cihel*. In: Finmag [online]. 2010 [cit. 2019-12-2].**).

Investice do španělských nemovitostí a stavebnictví přilákala také mnohé zahraniční investory, například z Anglie a z Německa. Při prasknutí hypoteční bubliny se pak cena nemovitostí propadla až o 65 procent. Což pro Španělsko, pro které, jak již bylo řečeno, stavebnictví hrálo nenahraditelnou roli v ekonomice, znamenalo hospodářský kolaps. Kolaps kromě jiného vyvolal velkou nezaměstnanost, která byla v evropském průměru na druhém místě za Řeckem. Nezaměstnanost se dotkla nejvíce mladých lidí, kteří byli propouštěni, zároveň noví absolventi neměli šanci na získání pracovních pozic (**ŘÍHOVÁ, Terezie. *Ztracená Španělská generace*. In: Echo24 [online]. 2014 [cit. 2019-12-2].**). Příkladem může být již zmiňované stavebnictví, kde byli mezi lety 2007 až 2011 propuštěni dva ze tří pracovníků v podniku. Za této situace bylo překvapující, že krize nevyvolala velikou vlnu protestů, která se dala předpokládat, a která nastala ve stejném čase například v Řecku (*Nepokoje v Řecku neustávají, demonstranti plánují další protesty*. In: Ceskatelevize [online]. 2008 [cit. 2020-1-2].).

2 Vznik a vývoj strany PODEMOS

2.1 Hnutí 15M

2.1.1 Vznik hnutí 15M

Ekonomická krize sice nevyvolala ve Španělsku bezprostředně masivní protesty, změna však přišla v roce 2011, kdy se nálada ve španělské společnosti výrazně zhoršila. Od roku 2008 se Španělsko potýkalo s hospodářskou krizí a situace se pro většinu lidí nezlepšila, ba naopak, skoro každý čtvrtý Španěl (myšleno ekonomicky aktivní) byl bez práce (***Španělská nezaměstnanost láme rekordy, bez práce je každý čtvrtý*. In: Ceskatelevize [online]. 2012 [cit. 2020-1-2].**). Lidé ztratili důvěru ve španělský politický systém, ve kterém viděli pouze korupci a nefunkčnost. Ale nebyly to pouze vnitřní záležitosti, které odstartovaly tyto změny ve společnosti. Od roku 2010 probíhalo Arabské jaro, ve kterém spatřovalo mnoho lidí inspiraci pro změnu. V Řecku se konaly velké protesty proti úsporným opatřením, protesty probíhaly také v Portugalsku. Hovořilo se dokonce o tak zvaném Evropském létě (**MAŇÁK, Vratislav *Španělsko vře. Přichází po arabském jaru evropské léto?* In: Ceskatelevize [online]. 2011 [cit. 2020-1-2].**).

Hnutí 15M neboli také Indigados (v češtině Rozhněvaní),¹⁴ mají i podle svého jména původ v protestních akcích 15. května 2011.

¹⁴ Název pochází z knihy *Indignez-vous!* od Stephana Hessela.

Řada menších uskupení se spojila okolo platformy Real Democracy Now, což bylo právě základem pro demonstrace 15. května. Toto hnutí, které se také inspirovalo americkým předchůdcem Occupy Wall Street¹⁵, si za cíl stanovilo například více pracovních míst nebo bydlení pro ty, kteří nemohou splácet hypotéky. 15. května se uskutečnily protesty, kterých se účastnilo tisíce lidí po celém Španělsku.

Klíčová byla demonstrace na náměstí Puerto de Sol v Madridu. Po skončení oficiální demonstrace se někteří lidé rozhodli setrvat na náměstí. Ty se pak pokusila policie z náměstí násilně vytlačit. To se jí však nepodařilo a v dalších dnech se tisíce dalších lidí připojily k protestujícím na náměstí. Na Puerto de Sol byl vytvořen provizorní tábor, kemp s knihovnou i jídelnami. Protesty se z Madridu rychle rozšířily po celém Španělsku. V řadě měst se tvořily podobné kempy jako na náměstí v Madridu, a z tisícových protestů se staly statisícové (MÁJÍČEK, Jan. *Španělští Indignados*. In: Denikreferendum [online]. 2012 [cit. 2020-1-2].). 20. května vyšlo nařízení o vyklizení táborů, avšak kvůli protestům nebylo možné tábory vyklidit. 27. května došlo k incidentu v Barceloně, kdy bylo při násilném vytlačování protestujících zraněno 100 lidí. Tím hnutí 15M získalo ještě větší podporu a tábory se nadále nedařilo vyklidit (MARTÍN, Cortés. *Spain's Indignados: For a better representative democracy, and more*. In: Inroads [online]. 2013 [cit. 2020-12-26]. str. 33.).

Lidé z hnutí si však uvědomovali, že udržení táborů je z dlouhodobého hlediska nemožné, a tak jich většinu v červnu 2011 sami rozpustili. Aktivita hnutí 15M, ale i jiných skupin, však zůstávala v povědomí většiny Španělů.

2.1.2 Struktura hnutí 15M

Jedním z fenoménů arabského jara bylo využití internetových sociálních sítí pro organizaci demonstrací. Jak jsem již dříve napsal, španělští aktivisté se inspirovali arabským jarem a tento fenomén dopomohl k organizování demonstrací i ve Španělsku. Využití sociálních sítí bylo jednou z příčin, díky nimž se rychle dokázala vytvořit fungující organizace. Cortés Irene Martin si ve své práci *Spain Indignados for a better representative democracy* myslí, že hlavním aspektem popularity, kterou 15M získalo, byly dva charaktery v jeho struktuře.

První zásadní charakter vidí v jeho horizontalitě. Diskuse a rozhodnutí, které probíhaly přes sociální sítě nebo přímo v živých diskusích, nebyly většinou nijak řízeny. Každý se do diskuse

¹⁵ Název pro protestní hnutí, které začalo demonstrací 17. září 2011 a řadu dní „okupovalo“ New Yorskou finanční čtvrt’.

mohl zapojit a vyjádřit svůj názor. Každý se mohl podílet na její organizaci. Absence hierarchizované struktury organizace mnohé přitahovala a viděli v ní pravou demokracii.

Druhým charakterem byla pluralita. Hnutí 15M nemělo oficiálně žádnou ideologii, mohl se s ním tedy identifikovat v podstatě každý. Nebylo striktně levicové či pravicové, prosazovalo reformované Španělsko. Další z principů, který byl pro toto hnutí velmi důležitý, bylo distancování se od politických stran, distancování se od stávajících zkorumpovaných elit. Základem organizace byla tak zvaná shromáždění, která probíhala jak ve velkých městech, tak v regionech. Na nich se diskutovalo a hlasovalo, celý záznam byl poté zpřístupněn na internetu. Komunikace a šíření důležitých zpráv prostřednictvím internetu přinesly sice 15M dostatečnou rychlost, zároveň se ale hnutí odcizilo starším příznivcům, kteří nebyli na používání internetu tolik zvyklí. Jako reakce na tento fakt vznikají v roce 2012 noviny Madrid 15M, které byly publikovány od října toho roku.

2.1.3 Význam hnutí 15M

Díky vzniku hnutí 15M, se aktivovala španělská občanská společnost. Jak již bylo řečeno, hnutí se těšilo veliké podpoře. S jeho programem souhlasilo 70 procent Španělů a 12 procent Španělů se dokonce účastnilo přímo některých z aktivit, které hnutí pořádalo. Souvisejícím úspěchem bylo, že se o ekonomických a sociálních problémech Španělska začalo více mluvit a diskutovat (MARTÍN, Cortés. *Spain's Indignados: For a better representative democracy, and more. In: Inroads [online]. 2013 [cit. 2020-12-26]. str. 65-67.*). Španělská problematika byla zároveň díky protestům více medializována i v zahraničí, což nutilo španělské politiky k reakci. Buď pozitivní, nebo negativní. Díky tomu se také zviditelnil program, který hnutí 15M prosazovalo, přičemž mezi hlavní témata patřilo:

- zavedení pravidel pro politickou transparentnost
- vytvoření mechanismů kontroly ze strany občanů, jejichž cílem je efektivní politická odpovědnost
- účinné oddělení moci od politických institucí.

Jednou z reakcí politické scény bylo také to, že některé (především levicové) strany převzaly řadu věcí z programu hnutí 15M. Ve volbách byly nároky 15M odráženy v některých stranických programech předložených během kampaně. Příkladem může být návrh předsedy Socialistické strany, který navrhl přijetí německého volebního systému Centreright. Strana rovněž navrhla otevřené seznamy kandidátů (neúspěšně). Tím reagovala na výzvy 15M, aby

byl volební systém více proporcionální a aby byly zavedeny mechanismy, které by přiblížily politiku blíže k občanům.

Nicméně v listopadových volbách sociální strany vyhrály jen ve dvou z padesáti možných okrsků. Ve zbývajících zvítězila strana PP v čele s Marianem Rajoinem. Ten chtěl obnovit španělskou ekonomiku pomocí úsporných opatření (***Ve španělských volbách drtivě zvítězili lidovci. In: Ceskatelevize [online]. 2013 [cit. 2020-1-3].***). Neúspěšnost v prosazení programových cílů a výhra pravice ve volbách, vedly mnoho lidí z hnutí k přesvědčení, že pokud se chtějí zasadit o reformu Španělska, potřebují vstoupit aktivně do politiky. A jak již bylo řečeno, v klasických politických stranách nenacházeli alternativu.

2.2 Vznik a organizace strany PODEMOS

Jeden z členů strany Podemos Miquel Onqil se k založení strany vyjádřil následovně: „2. března 2014 se sešli všichni lidé ze sociálních hnutí, různých platform, alternativních stran a odborů, což se od začátku 15M nestalo. Hnutí 15M nechtělo být politickou stranou, bylo potřeba se spojit pod jinou hlavičkou pro volby do Evropského parlamentu. Výhodou evropských voleb pro nás bylo, že celé Španělsko se bere jako jediný volební okrsek, což znamená opravdu proporční volební systém, na rozdíl od španělského, který sice má být proporční, ale ve skutečnosti z každého malého obvodu se do parlamentu dostanou jen dva nebo tři zástupci, takže dvě velké strany to pak získají všechno, zatímco malé subjekty nemají šanci.“ (**KLEINHAMPLOVÁ, Barbora a LESÁK, Vít. *Budou indignados vládnout Španělsku? In: A2larm [online]. 2015 [cit. 2020-1-2].***).

Strana Podemos tedy oficiálně vznikla v březnu 2014, kdy ji ministerstvo vnitra zaregistrovalo (***Registro de Partidos Políticos. In: Ministerio del Interior [online]. [cit. 2020-04-7].***). Otázka ovšem zněla, jak se z množství platform sjednocených pod hnutí 15M, které nemělo jednotnou ideologii a ani nemělo stranickou strukturu, podaří transformovat v politickou stranu, která by si zachovala ideály původního hnutí.

2.2.1 Struktura strany – Circulos

Jasnou návazností v organizaci Podemos na hnutí 15M jsou takzvané „circulus“, tedy kruhy. To jsou dobrovolné skupiny lidí, kteří se chtějí aktivně zapojit do dění ve svém okolí. Pro účast v kruzích není nutně potřeba být členem Podemos. „Kruhy umožňují lidem, kteří nejsou zapojeni v žádném hnutí, vyjádřit své pocity a zjistit, že existují také další lidé, kteří vnímají věci stejně.“, říká o „circulus“ Oscar Gonzales, jeden z členů strany Podemos (***WALKER, Tom. *Spain's Alternative Political Party Podemos Is Growing in 'Circules'.****

In: Globalvoices [online]. 2014 [cit. 2020-1-2].). Tím navazují na organizační strukturu v hnutí 15M, tedy na shromáždění. Kruhy jsou snahou o budování demokracie zdola a snahou o zapojení občanů do politického dění. V knize CLARO QUE PODEMOS dokonce Luis Giménez říká, že „Podemos no es nada sin sus circulos...“, tedy že bez kruhů by strana Podemos nebyla nic (**DOMÍNGUEZ, Luis a GIMÉNEZ, Ana. *Claro que podemos: de la Tuerka a la esperanza del cambio en España*. Vyd. Barcelona: Los libros del lince. 2014.**). Od svého vzniku v roce 2014 se utvořilo několik tisíc kruhů po celém Španělsku. Ovšem veliká aktivita, kterou tyto kruhy projevovaly v počátcích, postupem času upadá.

Důvodem tohoto jevu byl střet uvnitř strany, který proběhl po volbě do Evropského parlamentu v roce 2014. Podemos, které ještě nemělo pevnou strukturu, vnitřní organizaci teprve hledalo. Lidé ve vedení strany, v čele s Pablem Iglesiem, byli inspirováni systémy z Latinské Ameriky, zejména „post marxistickým“ politickým teoretikem argentinského původu Ernesto Laclauem a jeho koncepcí populismu ve vztahu k Latinské Americe. Přičemž měli představu spíše o autoritativním/centralistickém způsobu vedení strany. V jejich pojetí tedy kruhy měly plnit funkci pouhých diskusních fór a nezasahovat přímo do dění ve straně jinak než schvalováním návrhů, které již byly vytvořeny vedením strany. To vyvolalo střet s některými z nových aktivistů z kruhů, kteří chtěli větší demokracii uvnitř strany.

Spor vyvrcholil na prvním sjezdu strany v červenci 2014 s názvem *Asamblea Ciudadana Si se puere*, na kterém pro Pablovu vizi organizace hlasovalo 86,8 procenta členů strany a pro protinávrh pouhých 13,2 procenta členů strany (**PRECEDO, José. *Pablo Iglesias obtiene el 86% de los votos para liderar Podemos*. In: *Política* [online]. 2014 [cit. 2020-23-2].**). Zvítězilo tedy centralističtější pojetí vedení strany. Na protest proti tomu odešli někteří aktivisté z kruhů ze strany (**DURGAN, Andy aspol. *Výzva jménem Podemos*. In: *Solidarita*. [online]. 2015 [cit. 2020-23-2].**).

V roce 2016, konkrétně 2. 11., se objevil nový projekt „Activa tu círculo“. Tedy „Aktivuj svůj kruh“. Tento projekt má za úkol pomoci znovu aktivovat kruhy. Podmínkou pro uznání tak zvaného aktivovaného kruhu je doložit účast minimálně pěti lidí a konání alespoň dvou schůzek během posledního měsíce. K roku 2020 je po celém Španělsku těchto aktivních kruhů v řádech stovek, ale kromě toho se nachází několik kruhů i ve většině států západní Evropy či Latinské Ameriky (***Activa tu Círculo*. In: *Podemos* [online]. [cit. 2020-4-7].**). Tato podpora znovuaktivování „circulus“ má pro stranu dvě hlavní výhody. Zaprvé tím znovu mobilizovala své příznivce a dala jim pocit spoluúčasti na dění ve straně. Zadruhé však má o svých nových

„aktivních kruzích“ mnohem lepší přehled a kontrolu. Původně spontánní Circulus, které mělo díky svému počtu lidí velký vliv na dění strany, se proměnilo na organizované pobočky, které straně především pomáhají s kontaktní kampaní v jejich působišti. Novou podobu Circulos můžeme tedy také vnímat jako dovršení již zmiňovaného sporu.

Většina rozhodnutí strany sice nadále probíhá skrze online hlasování, ale jedná se již spíše o potvrzovací hlasování a rozhodnutí probíhá již v úzkém vedení PODEMOS. Právě na příkladu proměny fungování „circulus“ lze dobře sledovat přeměnu plně demokratické strany na stranu autoritativní/centralisticky vedenou.

2.2.2 Vnitřní orgány strany

Základem ve struktuře strany Podemos je „Asamblea Ciudadana“. Tedy „shromáždění občanů“, do kterého patří všichni členové strany, kterých bylo ke dni 6. 4. 2020 téměř 525 tisíc²⁰ (*Participa. In: Podemos [online]. 2020 [cit. 2020-6-4].*).

Toto shromáždění občanů hlasuje pomocí on-line hlasování o těch nejdůležitějších otázkách, jako jsou vnitrostranické volby nebo přijetí celostranického programu. Stranu poté tvoří tři důležité orgány:

I. Comision de Garantia democraica – komise pro garanci demokracie

Tato sedmičlenná komise je volená shromážděním občanů, a jak již z názvu vyplývá, má dohlížet na to, aby se ve straně dodržovala nastavená stranická pravidla.

II. Consejo ciudadano – občanská rada

Třicetidevítičlenná rada, která je opět volena shromážděním, je základním orgánem pro stranu. Vyvíjí rozhodnutí, která byla přijata shromážděním a celkově řídí fungování strany. Její počet členů se v průběhu mění. V roce 2016 byla šedesátičlenná. Občanská rada má 16 tajemníků, kteří mají na starosti jednotlivé agendy. Mezi ně patří například sekretariát Evropy, sekretariát pro pluralitu a územní rozmanitost či sekretariát pro rovnost, feminismus a LGTBI.

²⁰ Pro srovnání PP má 800 tisíc členů, PSOE má 200 tisíc členů.

III. Secretaria General – generální sekretář

Generální sekretář, kterým je v současnosti Pablo Iglesias Turrión, je také volen shromážděním občanů. Předsedá občanské radě, má na starosti koordinaci výkonných oblastí a je hlavním reprezentantem strany Podemos.

Kromě těchto tří hlavních orgánů, má PODEMOS ještě zvláštní týmy pro oblasti „Areas“, na které ve své politice klade důraz. Spolu s tradičními oblastmi, kterými jsou vzdělávání, zaměstnanost a důchody, zdraví, kultura a media nebo sport, nalezneme také oblasti, jako jsou demokratická paměť a antifašismus, či dvě samostatné oblasti pro feminismus a LGBTI komunitu (*¿Cómo se organiza Podemos?. In: Podemos [online]. [cit. 2020-2-26].*).

2.2.3 Dědictví horizontálního a participovaného nastavení

Jak už bylo řečeno, strana Podemos vychází z hnutí 15M, které bylo organizováno horizontálně a participovaně. Pokud si strana Podemos chtěla z hnutí 15M převzít jeho veřejnou podporu (okolo 70 procent), muselo i ono převzít částečně její koncept organizace. Jednou z inspirací od hnutí 15M je, jak jsem již popsal, shromáždění probíhajících v podobě kruhů. Další z prvků participovaného nastavení je například využití on-line hlasování o důležitých otázkách strany. Do kterého se mohou zapojit všichni členové, a tak se podílet na krocích strany. Dále zveřejňování „veškerých“ dokumentů týkajících se strany na internet, transparentní financování a otevřené účetnictví. Právě ve využití technologií a zapojení většího množství lidí do rozhodovacích procesů, vidí Podemos cestu k pravé demokracii.

15M si zakládalo na své horizontálnosti. Nemělo a ani nemohlo mít jednoho vůdce, který by je reprezentoval. Zde se však Podemos s hnutím zásadně rozchází. Ve snaze o přetvoření občanské většiny, jež tvoří zmiňovaná 70procentní podpora hnutí 15M, do většiny politické, potřebovala strana nastavit svou ideologii, kterou by mohla předložit svým voličům v předvolebním boji. Dále potřebovala silného jedince, který by stranu reprezentoval. Takového člověka našla strana v osobě Pabla Iglesiase.

Celým jménem Pablo Manuel Iglesias Turrión se narodil 17. října 1978 v Madridu. Od mládí se pohyboval v levicových politických kruzích. Působil v komunistickém svazu španělské mládeže, nebo také v antiglobalizačním hnutí. Studoval na řadě evropských univerzit (práva na Universidad Complutense v Madridu, na Boloňské univerzitě získal titul Ph.D. z politologie a na European Graduate School ve Švýcarsku Master of Arts z oboru filmové a mediální vědy). Publikoval v několika periodikách a v roce 2010 založil internetovou televizi na Youtube, La Tuerka, kde s řadou hostů komentoval politické dění. Byl také jedním ze zakladatelů strany

PODEMOS (*Congress Members*. In: Congreso [online]. 2019 [cit. 2020-2-26].). Zvolením silného vedení v čele s charismatickým lídrem se však strana odklonila do původní vize hnutí 15M.

„Lidé ovšem někdy potřebují trochu více ideologie, jasné poselství.“ Takto se vyjádřil k této změně již zmíněný člen strany Miquel Ongil. „Když vstoupíte do volebního boje, musíte pochopit, že tu vládnu určitá pravidla, musíte se adaptovat, ale zároveň do tohoto boje vstupujete, protože usilujete o změnu. Podemos od začátku stojí za tím, že tu nejsou proto, aby jen přihlíželi tomu, co se děje, přicházíme, abychom vyhráli. To je také obsaženo v samotném názvu strany Podemos [Můžeme]. Vychází to z 15M a jejich sloganu: Si, se puede! [Ano, je to možné!].“ (KLEINHAMPLOVÁ, Barbora a LESÁK, Vít. *Budou indignados vládnout Španělsku?* In: A2larm [online]. 2015 [cit. 2020-2-26].).

Šlo tedy o pragmatické řešení, jak nastavit stranu, aby byla funkční a měla šanci se postavit již zavedeným stranám. Přesto se však strana tímto řešením zřekla horizontálního typu a přešla na způsob vedení strany inspirovaný systémy v latinskoamerických zemích (kde řada hlavních členů vedení působila v roli poradců), nebo u řecké SYRIZY, kde roli Pabla Iglesias představuje Alexis Tsipraz.²¹ Jak už bylo nastíněno, generální sekretář, Pablo Iglesias, od svého zvolení vede stranu více autoritativně, což vedlo k množství vnitřních sporů (kterým se budu více věnovat v dalších částech práce).

2.3 Financování strany

Téma transparentního financování je jednou z hlavních priorit, se kterou strana na politickou scénu přišla. Ohledně jejího vlastního financování však proběhla řada kauz, a proto jsem vyčlenil na toto téma samostatnou kapitolu.

Indignados/15M nemělo potřebu organizovaného financování, proto zpravidla probíhalo v rámci dobrovolných příspěvků. V duchu dobrovolných příspěvků by se měla financovat i strana Podemos. Hlavní část příjmů do stranické pokladny pochází z tak zvaného crowdfunding. Tedy

²¹ SYRIZA je krajně levicová řecká strana. Se stranou PODEMOS má velmi podobný program, levicový antiglobální/antiliberalní. Má však delší historii, působila již od roku 2004 v koalici spolu s dalšími krajně levicovými stranami z Řecka. Přelomovým byl pro stranu rok 2012, kdy vznikla jako samostatná strana a díky dlouhotrvající krizi se od té doby stávala stále populárnější. Především díky programu za odpuštění řeckých dluhů. V roce 2015 vyhrává volby a stává se vládnoucí stranou, přičemž její předseda, Alexis Tsipraz, se stává řeckým premiérem.

formou dobrovolných příspěvků na jednotlivé projekty, které si můžete na stránkách Podemos vybrat a přispět na ně (*Crowdfunding*. In: Podemos [online]. [cit. 2020-2-26].). Dalším způsobem, jak strana shání peníze, tentokrát pouze na volební kampaň, je „microcredits“, tedy jakési mikro půjčky. Občan přispěje straně mezi 100 až 10 000 euro na předvolební kampaň a strana mu je po volbách vrátí z volebních dotací, zpravidla 6 týdnů po volbách. Peníze strana také získává prodejem zboží, které nese propagační hesla strany. V roce 2015 tvořil příjem z těchto triček, samolepek, mikin okolo 200 000 euro (KLEINHAMPLOVÁ, Barbora a LESÁK, Vít. *Budou indignados vládnout Španělsku?* In: A2larm [online]. 2015 [cit. 2020-2-26].).

Další novou možností, jak její příznivci mohou podpořit stranu, je takzvaná pravidelná spolupráce. Ta v podstatě supluje stranické příspěvky, zůstává však na dobrovolné bázi. Přispívat měsíčně lze od částky 5 euro.

Podle oficiálních stránek strany Podemos tvoří v roce 2017 příjem 17 milionů euro, přičemž příjmy plynuly především z dotací (46,4 procenta), dále pak z příspěvku parlamentních skupin (28,3 procenta) a z darů (25,2 procenta).²² Výdaje poté v letošním roce jdou především na náklady na zaměstnance (63,7 procenta) (*Podemos Transparencia*. In: Podemos [online]. [cit. 2020-2-2].).

Strana umožňuje veřejnosti kontrolovat veškeré své finanční operace prostřednictvím portálu *Transparency*. Jak už bylo řečeno, v ověřitelném a otevřeném financování politiky vidí Podemos klíčovou nutnost pro úspěch demokracie. Ráda zdůrazňuje, že není závislá na jakékoli bance prostřednictvím úvěrů, oproti svým konkurenčním stranám, především tedy stranám tradičním. O to více stranu poškodilo a poškozuje její obvinění ze spolupráce s Íránem a Venezuelou, respektive přijetí financí od těchto dvou států, tím pádem její napojení na ně.

²² V roce 2016 pak příjem činil 8 milionů euro, přičemž příjmy plynuly především z dotací (51,3 procenta), dále pak z příspěvků parlamentních skupin (27,1 procenta) a z darů (21,6 procenta). Aktuálnější data na svém webu Podemos nemají.

2.3.1 Kauzy ohledně napojení PODEMOS na režim ve Venezuele a Íránu

V této práci jsem již zmínil, že mnozí současní členové strany PODEMOS mají/měli vztah k venezuelskému režimu.²³ Mnozí z členů byli, či nadále jsou, aktivními v různých socialistických, komunistických, či antiglobalizačních hnutích a myšlenka Socialismu 21. století, která se praktikovala ve Venezuele, je velmi přitahovala. Příkladem mohou být Pablo Iglesias, nebo „Íñigo Errejón²⁴, kteří roky působili jako poradci Chávezova režimu. Oba byli součástí (P. Iglesias dokonce působil v jeho čele) think tanku CEPS, který se zabývá politickým poradenstvím. CEPS podepsala s venezuelskou vládou 41 dohod ohledně poradenství a během osmi let (2003 až 2011) měla obdržet 3,9 milionu euro. Poradenství poskytovala nejen venezuelské vládě, ale také dalším zemím v Latinské Americe, které měly socialistickou vládu, například Bolívii (*Venezuela pagó 3,5 millones a la cúpula de Podemos en ocho años. In: El Mundo [online]. 2015 [cit. 2020-2-3].*). Podezření, že většina těchto peněz byla ve skutečnosti použita na založení strany PODEMOS, vzešla poté, co deník El Mundo zveřejnil finanční záznamy skupiny CEPS, ze kterých bylo patrné, že 3,3 z 3,9 milionů na jejich účtech chybí.

Venezuelská vláda pak měla také straně poskytovat finanční podporu, a to konkrétně 7 milionů dolarů, které byly rozděleny do několika částek. O poskytnutí této částky mělo být ve Venezuele rozhodnuto již v roce 2008, když tehdejší ministr financí Rafael Isea podepsal stvrzující dokument (*OLMO. Venezuela pagó 7 millones a Iglesias y Monedero para extender el bolivarianismo. In: El Confidencial [online]. 2016 [cit. 2020-2-3].*). Peníze měly sloužit k rozšíření „bolívarismu“ ve Španělsku. Měli je pak opět čerpat lidé z vedení budoucího Podemos. V tomto případě měl materiálem disponovat deník El Confidencial, nebo další španělský deník ABC.

²³ Současný režim Nikolase Madury z Bolívarovské republiky Venezuely, mnohými označován za diktaturu, navazuje na „socialismus 21. století“, který nastavil v zemi jeho předchůdce Hugo Chavéz. Díky obrovskému ropnému bohatství zprvu vypadala tato cesta jako úspěšná, brzy se však kvůli centrálnímu plánování trhu dostala země do obrovské chudoby. Dnes patří mezi nejchudší země na světě a režim se drží u moci jen díky podpoře armády. Mnoho států Evropy spolu s USA uznává jako prezidenta Venezuely vůdce opozice, Juana Guaidó. Podporu mu například vyjádřil i český prezident Miloš Zeman.

²⁴ Dlouhou dobu druhý nejvýznamnější muž strany, který například vedl úspěšnou kampaň do evropských voleb v roce 2014, po dlouhodobých sporech ze strany však roce 2019 vystoupil a založil vlastní stranu Más País.

Španělská policie se oběma případy zabývala a vzešlo z nich několik obvinění, nicméně zatím ve všech případech soud shledal že, „finančními dary“, které obdrželi lidé z PODEMOS ještě před jejím založením, nebyl porušen španělský zákon. Situaci ohledně financování PODEMOS se také zabývala vyšetřovací komise pro financování politických stran (**Pablo Iglesias rectifica sobre Venezuela: "Dije cosas que no comparto. La situación política y económica es nefasta. In: El Mundo [online]. 2018 [cit. 2020-2-3].**). Na spolupráci Podemos a Venezuely neukazují pouze finanční transakce, ale také nedávno zveřejněné video, kde vysoce postavený člen Podemos, Maria Jose Aguilar, nastupuje do venezuelského letadla, které používá prezident Venezuely Nicolas Maduro. Nahrávka byla zveřejněna soukromou televizí Antena 3 (**DELFIN, Martin. Podemos and the Iran-Venezuela connection. In: Made for mineds. [online]. 2016 [cit. 2020-12-2].**).

V tomto kontextu je také zajímavé sledovat postoj strany PODEMOS k současné situaci ve Venezuele. Například strana Podemos byla proti uznání opozičního lídra Juan Guaidó španělským premiérem Sanchézem. Pablo Iglesias dokonce vůdce venezuelské opozice osočil z plánování krvavého převratu (**Podemos pide a Sánchez no reconocer a Guaidó ante un golpe de Estado de EEUU. In: El Confidencial [online]. 2019 [cit. 2020-2-2].**). Podemos tak nadále zůstává hroutícímu se režimu Nikolase Madury politickým spojencem.

Právě přední členové Venezuelského režimu měli zprostředkovat kontakty mezi PODEMOS a Teheránskou vládou (Írán). Finanční podpora měla z Teheránu směřovat v letech 2012 až 2015. Prostřednictvím audiovizuálních společností ve Španělsku (Hispania TV), které používá Íránský režim na šíření své propagandy, měla PODEMOS obdržet přes 5 milionů euro na podporu strany. Policejní vyšetřování bylo zahájeno v prosinci 2016 (**OLMO. La UDEF investiga a Podemos por financiarse con cinco millones de euros de Irán. In: El Confidencial [online]. 2016 [cit. 2020-2-2].**). I toto vyšetřování dopadlo ve prospěch PODEMOS, nicméně vyšetřování prokázalo, že společnost HISPANIA TV uvedenou částku proplatila Pablu Iglesiasovi a jeho týmu za tvorbu programu na kanále Fort Apache. Zajímavostí na finančních tocích z Íránu je, že spojují dvě protikladné Španělské politické strany, krajně levicovou PODEMOS a krajně pravicovou VOX. Zatímco PODEMOS má již zmíněné kontakty na současný teheránský režim, strana VOX získala podporu od íránské opozice. Konkrétně poslanci VOX Santiago Abascal a Iván Espinosa de los Monteros (dva přední členové strany) dostávali mzdu v roce 2014 po dobu osmi měsíců z darů Národní rady odporu Íránu (CNRI) (**IRUJO, Mario. El exilio iraní pagó ocho meses los sueldos de Abascal y Espinosa. In: El Pais [online]. 2020 [cit. 2020-2-2].**). Na osočení ohledně finančních vazeb s Venezuelou a Íránem Podemos reaguje tvrzením, že jde o placenou propagandu, která má poškodit stranu.

Dále poukazuje na to, že informace o údajné spolupráci byly zveřejněny v době, kdy mohou nejvíce zasáhnout stranu a ovlivnit volby, případně vyjednávání po volbách.

Ačkoli se neprokázala porušení španělských zákonů o financování politických stran, je jasné, že řada vysoce postavených členů strany Podemos má s venezuelským režimem blízké vztahy, řada nich dříve působila v latinskoamerických zemích. Sám generální sekretář Podemos, Pablo Iglesias, se netajil svým kladným vztahem k bývalému prezidentu Venezuely, Hugo Chavesovi. Po jeho smrti se k němu mimo jiné vyjádřil: „Cítil jsem pohnutí, když komandante hovořil.“ (ŠLAJCHRTOVÁ, Leona. *Chcete Venezuelu? Volte Podemos*. In: Lidovky [online]. 2016 [cit. 2020-2-4].).

2.4 Program strany

Program PODEMOS je až neuvěřitelně obsáhlý a důkladný. Zahrnuje téměř všechny aspekty veřejné správy a života. Demokratická paměť, migrace, venkovský svět a boj proti vylidňování, dospívající, důchody, za mír a bezpečnost, starší lidé, komunismus a územní model, rasismus, xenofobie a anticigánství a mnohá další témata mají PODEMOS ve svém programu široce rozpracovaná. V této kapitole se zaměřím pouze na ta, která strana prosazuje nejvíce, a na ta, která ze strany činí levicovou, populistickou a v některých případech i antiglobalizační stranu. Vycházet budu jak z psaného programu strany, tak také z toho, co PODEMOS doopravdy prosazují (což nemusí být vždy totožné). Sepsaný program má strana ve dvou různých formách. Jednou je kompletní program (119 str.) vypracovaný pro volby v roce 2016, druhou je pak jakási programová ústava strany (102 str.) vypracována v témže roce. Kromě toho má strana jednotlivá témata digitálně zpracovaná na svých webových stránkách (zde jsou k dispozici i oba výše zmíněné programy) (*Programa de PODEMOS*. In: PODEMOS [online]. 2020 [cit. 2020-2-4].).

K hlavním cílům svého programu, které si stanovila v roce 2014, tedy k **Vyléčení ekonomiky** (veřejná kontrola hospodaření, snížení rizika chudoby, sociální důstojnost atd.), **Podpoře svobody, rovnosti a bratrství** (prolomení hranic v Evropě, vzájemná spolupráce a pohyb atd.), **Redefinování suverenity** (omezení nebo vypovězení Lisabonské smlouvy, revize mezinárodních smluv atd.) a **Obnově země** (omezení spotřeby fosilních paliv, podpora veřejné dopravy atd.), přidala v průběhu let strana řadu dalších cílů, přičemž nově klade větší důraz na feminismus a životní prostředí. Na to odkazuje hned v první větě v preambuli své zmiňované ústavy: „Tento program obsahuje sůl pro novou zemi. Zemi, která nemá žádnou jinou planetu, a která použije veškeré své úsilí k vytvoření nového modelu průmyslu, kompatibilního s naším

životem na ní. Země feministka plná svobodných a rovných lidí. Svobodných lidí, kteří převezmou odpovědnost za péči o druhé, kteří pečují o přírodu a užívají si systému veřejné služby.“ (*Programa de PODEMOS*. In: PODEMOS [online]. 2020 [cit. 2020-2-4].).

Její současné (2020) hlavní programové cíle tedy jsou:

- **Zelený horizont a nový průmyslový model**
- **Fialový horizont a ekonomická péče**
- **Digitální horizont a nová ekonomika**
- **Demokratické a občanské záruky**
- **Záruky práce, spravedlnosti a důchodů**
- **Záruky sociální spravedlnosti**
- **Záruky fiskální spravedlnosti**
- **Záruky územní spravedlnosti**

Zdroj: (*Programa de PODEMOS*. In: PODEMOS [online]. 2020 [cit. 2020-2-4].).

Pokud budeme vycházet z definice socialismu, kterou jsem sepsal v úvodu práce, můžeme najít odkaz na ideologii socialismu již v názvu strany, tedy PODEMOS – MŮŽEME, či současný název pro volební koalici UNIDOS PODEMOS – SPOLEČNĚ MŮŽEME. Společně (jako společnost, nikoli jako jedinci) zvládneme přeměnit Španělsko k obrazu svému. A obraz Španělska by měl dle PODEMOS viset na pomyslné politické zdi výrazně vlevo.

Typické ukázky levicového programu najdeme téměř ve všech hlavních cílech programu. Nejvíce se však vyskytují v oblasti záruk. Například v oblasti „Záruky práce, spravedlnosti a důchodů“, kde PODEMOS prosazuje tyto body:

- Zákaz dočasných smluv na dobu kratší než jeden měsíc.
- Ukončení podvodných přesčasů.
- Obnova síly kolektivního vyjednávání a vrácení síly odborům, kterou jim odvedly reformy Zapatera a Rajoye.

V dalších oblastech záruk pak strana prosazuje například tyto body programu:

- Zakázat vystěhování bez alternativy bydlení.
- Zrušit článek 135 ústavy o rozpočtové stabilitě, který zavedly PP a PSOE jako úsporná opatření a způsobili tím ztracenou dekádu.
- Zřízení bankovní daně.

- Vrátit lidem hypoteční daň.²⁵

Tematice týkající se feminismu je věnovaná celá oblast Fialového horizontu a ekonomické péče, kde je rozpracováno 28 bodů k tomuto tématu. Nezapomínají na ni však ani v oblasti školství, kde například prosazují: „Eliminovat vzdělávací koncerty a dotace školám, které vykonávají vzdělávací segregaci na základě pohlaví.“

Jak již bylo zmíněno, strana také dává větší prostor v programu environmentálním tématům. Tomu se věnuje první oblast programu, kde nalezneme například tyto body:

- Snížíme výrobu primární energie z fosilních paliv na polovinu za deset let a do roku 2040 dosáhneme 100procentní produkce z obnovitelných zdrojů.
- Vytvoříme veřejnou energetickou společnost.
- Uzavřeme uhelné elektrárny do roku 2025 (povinné využívání národního uhlí) a ukončíme jaderné elektrárny do 2024.

Dalším tématem pro stranu je zastavení vyhlidňování venkova, kde navrhuje například tyto body:

- Stanovit ze zákona minimální cenu některých potravin.²⁶
- Plán 8131. Přístup k širokopásmovému internetu 30 Mbps a 3G pro každé městské obydlené jádro za dostupnou cenu, k níž velké společnosti v tomto odvětví přispějí prostřednictvím poplatku.

Zdroj: (Programa de PODEMOS. In: PODEMOS [online]. 2020 [cit. 2020-2-4].).

Na těchto bodech je vidět, že i v obecných tématech strana prosazuje levicové řešení. K dalšímu tématu, separatismu některých oblastí Španělska, přistupuje PODEMOS podobně jako ostatní levicové strany země. Na toto téma, které hýbe Španělskem nejen v současnosti, existují (zjednodušeně řečeno) dva přístupy. První přístup je centralistický, který nechce povolovat další autonomní práva jednotlivým regionům. Ten prosazují spíše pravicové stany. Naopak levicové strany prosazují vstřícnější přístup, při kterém s regiony vyjednávají další možné postupy.

²⁵ V úsporných opatřeních po krizi byla zahrnuta i tzv. hypoteční daň. Dle španělského nejvyššího soudu byla však tato daň nezákonná.

²⁶ Toto opatření má pomoci malým zemědělcům a zastavit vyhlidňování venkova.

Téma redefinování některých mezinárodních smluv je důvodem, proč někteří označují PODEMOS za antiglobalizační stranu. Velké kroky, jakými je přehodnocení významných mezinárodních smluv Španělska, Lisabonská smlouva, či otázka NATO, se do oficiálních programů kvůli velké kritice nedostaly, nicméně mnozí přední členové spolu s Pablem Iglesiasem o tomto tématu často hovoří. Konkrétně veřejně podporují referendum o vystoupení z NATO a zrušení Lisabonské smlouvy. Dále také požadují zrušit současné Smlouvy o volném obchodu se Spojenými státy a Evropskou unií, přičemž chtějí, aby EU své obchodní styky zaměřila především na země třetího světa, a tím pomohla jejich ekonomikám (**GONZÁLEZ, Eduardo. *Abandoning NATO and military missions, among Podemos' proposals*. In: THE DIPLOMAT [online]. 2014 [cit. 2020-2-4].**). Jedním z prvních politických úspěchů s mezinárodní tematikou je závazek premiéra Sancheze o podepsání Smlouvy o zákazu jaderných zbraní.²⁷ Výměnou za podporu rozpočtu na rok 2019 stranou Podemos se premiér Pedro Sanchez zavázal splnit 11 předložených bodů, mezi nimi i podepsání zmíněné smlouvy. Španělsko by se tak stalo prvním státem NATO, který by tuto smlouvu podepsal (tímto krokem by se Španělsko vymezilo vůči USA, potažmo vůči celému NATO, které je proti této smlouvě) (**GONZÁLEZ, Eduardo. *Could Spain bet he first NATO State to sign the Nuclear Ban Treaty?* In: ICAN [online]. 2019 [cit. 2020-2-4].**).

Na nejsilnějším bodu programu, zrušení úsporných opatření a odmítání splátek, strana PODEMOS do jisté míry založila svůj úspěch již od svého vzniku. V tomto bodě se zároveň spojují všechny tři, v úvodu zmíněné, charakteristiky strany. Tedy populismus, socialismus a antiglobalismus. Po vzoru řecké SYRIZY PODEMOS tedy odmítala platit část splátek a rušit některá úsporná opatření. Tato úsporná opatření se Španělsko zavázalo provést výměnou za záchranné finanční balíky od EU. To PODEMOS odmítá a požadavky vnímá jako „diktát trojky“ (Evropská komise, Evropská centrální banka a Mezinárodní měnový fond). Na rozdíl od SYRIZY se však strana PODEMOS nesvezla s úvodní podporou do čela španělské vlády a zastavení úsporných opatření neprosadila. Stala se z ní však konsolidovaná strana, která se

²⁷ Smlouva o zákazu jaderných zbraní byla schválena v New Yorku 7. 7. 2017. Tato smlouva zakazuje jaderné zbraně, jejich vývoj, výrobu, vlastnictví a jakékoli jejich použití. Smlouva byla schválena na půdě OSN v rámci Konference ke sjednání právně závazného instrumentu o zákazu jaderných zbraní vedoucího k jejich úplnému odstranění. Pro přijetí této smlouvy hlasovalo 122 členských států OSN. Státy vlastníci jaderné zbraně a státy pod tzv. jaderným deštníkem USA, včetně České republiky či Španělska, se jednání o smlouvě nezúčastnily (***Přijetí smlouvy o zákazu jaderných zbraní – vítězství humanity*. In: cervenykriz [online]. 2017 [cit. 2020-2-4].**).

časem naučila přistoupit na kompromisy, a i díky tomu v roce 2020 vstoupila spolu s vítěznou stranou voleb PSEO do koaliční vlády.

3 Volby

3.1 Volební kampaně

U strany PODEMOS je její volební kampaň kapitola sama pro sebe. Vedení PODEMOS se skládá z vysokoškolských odborníků na politologii, IT, média atd. Zároveň, řada z nich již dříve působila v různých PR poradenských firmách. Od začátku vzniku strany se její kampaň vyznačovala profesionalitou, využíváním internetových sítí, ale i velkou kontaktní kampaní (díky množství aktivních podporovatelů např. z „circulus“).

Velkou pozornost i světových médií například vyvolal programový katalog strany ve stylu IKEA. Jednotliví kandidáti a členové strany PODEMOS na něm byli zachyceni na fotografiích ve svých domovech, kde se dívají na různé věci v domácnosti, které představují konkrétní programová stanoviska, společně s vyčíslením toho, kolik to všechno bude stát, případně kolik se tím získá (viz. příloha č. 2 a 3). V sekci kuchyní se hovoří o společnostech a osobách samostatně výdělečně činných, obývací místnosti a sekce osvětlení pak zase zahrnují opatření na přeměnu energie, v ložnicích najdeme právo na slušné bydlení a v koupelně program ohledně „čistoty institucí“. Na terase a na zahradě pak tematicky ekologické programové body (RODRIGO, Terrasa. *Lo que Podemos aprendió de Ikea?* In: EL MUNDO [online]. 2016 [cit. 2020-2-4].).

Strana také dobře využívá „masy“. Například když je potřeba mobilizovat a „dát o sobě vědět“, je strana schopná na svoji podporu svolat velké protesty. Dobrým příkladem může být demonstrace pod názvem „Pochod pro změnu“, kterého se v Madridu zúčastnilo přes 100 tisíc lidí (*Madridem pochodovaly stovky tisíc lidí na podporu strany Podemos*. In: Ceskatelevize [online]. 2015 [cit. 2020-1-3].).

Právě téma změny je asi nejjasnější signál, který chtěla strana PODEMOS lidem ukázat, a na který vsadila kartu ve své kampani. Od roku 2008 se Španělsko potýkalo s hospodářskou krizí a společnost již chtěla pocítit změnu. Tu PODEMOS nabídla nejen v programu, ale i ve své image. Nejen že přední členové strany rozhodně nemluvili jako běžní politici, ale ani se tak neoblékali, což se nezměnilo ani s jejich vstupem do parlamentu. Pro předsedu strany, Pabla Iglesiase, je například typická rozepnutá košile a dlouhý culík. Pablo Rodríguez, od roku 2016

poslanec za stranu PODEMOS, pro změnu proslul svými dredy a vytahanými svetry, které neodkládá ani uvnitř španělského Congressu²⁸ (viz. příloha č. 4 a 5).

Změnou byla i intenzivnější komunikace s veřejností prostřednictvím internetových sítí. Strana používáním již zmiňovaných referend a internetového hlasování dávala nově pocit zapojení do politiky i těm lidem, kteří se do té doby cítili být opomíjeni. Lidé díky tomu mohli získat pocit, že společně mohou (tedy ve španělském překladu UNIDOS PODEMOS) přinést změnu Španělsku. A ideálním popisem tohoto pocitu je samotný název strany PODEMOS, tedy v překladu „MŮŽEME“ změnit ekonomiku, politiku, společnost a vše další, co je potřeba. Toto geniální marketingové logo však není patentem samotné strany PODEMOS. Strana se zjevně inspirovala první prezidentskou kampaní Baracka Obamy a jeho slavným výrokem „Yes we Can“.

Na to, že společně můžeme změnit Španělsko, symbolicky odkazuje i logo strany. To tvoří fialový název PODEMOS uprostřed několika se překrývajících (opět fialových) kruhů (viz. příloha č. 6). Kruh odedávna představuje symbol jednoty, dále zjevně odkazuje na jeden ze základních kamenů strany, na již zmíněné „circulus“, a tím se strana také hlásí ke svým kořenům v hnutí 15M.

3.2 Volby do Evropského parlamentu 2014

12. a 13. ledna 2014 podepsalo třicet osobností čtyřstránkový manifest Movera Fichá. Tímto aktem de facto vznikla strana Podemos. 16. ledna pak vznikla oficiálně, když za tři dny bylo podepsáno 50 registrovaných podpisů (**DURGAN, Andy spol. Výzva jménem Podemos. In: Solidarita. [online]. 2015 [cit. 2020-23-3].**). Sdružila do sebe lidi, kteří chtěli realizovat program již tolikrát zmiňovaného hnutí 15M. Lidé z nové strany viděli v nastávajících volbách do Evropského parlamentu, které se měly uskutečnit v květnu téhož roku, šanci, jak uspět u španělské společnosti, a jak přenést společenskou většinu, která souhlasila s hnutím 15 M, do politické většiny, a tím zreformovat Španělsko. Výhodou voleb do Evropského parlamentu měl být pro Podemos proporční systém voleb. Tedy, že se Španělsko bere jako celek. Oproti španělskému volebnímu systému (viz kapitola o španělském pol. systému).

Prvním krokem nové strany tedy bylo sestavení kandidátky na květnové volby. Pouhé tři měsíce stačily, aby nová strana bez jasné ideologie, bez jasného programu, a oproti svým konkurentům

²⁸ Kvůli svému neformálnímu oblákání čelil Pablo Rodríguez i velké kritice ze strany ostatních stran a některých medií.

i bez finančního zajištění, získala 11. března 7,96 procenta hlasů, tedy 1,2 milionu hlasů. To jim vyneslo 5 křesel v Evropském parlamentu (GÁLVEZ, JJ. *Podemos se convierte en la sorpresa y logra cinco escaños en Estrasburgo*. In: El Pais [online]. 2014 [cit. 2020-12-2].). Tento úspěch vypovídá o stavu španělské společnosti. Mnoho lidí ztratilo trpělivost a důvěru v tradiční politický systém, někdy také označovaný jako režim 78.²⁹ Proto svěřili své hlasy straně, která se měla stát jakýmsi politickým dědicem hnutí 15M s příslibem nezkorumpovaného a reformovaného Španělska.

Po úspěchu v evropských volbách nastal spor o budoucí nastavení organizace strany, o kterém jsem se již zmínil v první části práce. Nyní bych se chtěl zaměřit na to, jak strana vypadala po této změně.

Z prvního vnitrostranického boje vyšla strana silnější. Jádrem strany, v čele s Pablem Iglesiasem, nastavilo její směřování k latinskoamerické podobě či podobě řecké Syrizey. Strana měla nyní silnou image oproti dřívějšímu a nabídla svou jasnou tvář v podobě Pabla Iglesie. Ten se stal její hlavní osobností jak mediálně, tak fakticky. Na propagačních materiálech už nejsou jen slogany strany nebo její název, ale stále častěji Iglesiasova fotografie. Z Pabla Iglesie se stává fenomén sám o sobě. Například na Twitteru už má více sledujících než samotná strana.³⁰ Slovy Miquela Onqila: „Lidé potřebovali trochu více ideologie.“. Po volbách do Evropského parlamentu strana také oficiálně představila svůj již zmíněný program. Ten byl schválen v říjnu 2014 na sjezdu strany. Program byl levicový, především pak proti tzv. režimu 78 (*Objetivos de Podemos: restructuración de la deuda y paralización de los desahucios*. In: Publico [online]. 2014 [cit. 2020-2-2].) (*DOCUMENTO FINAL DEL PROGRAMA COLABORATIVO*. In: Elpais.com [online]. [cit. 2020-4-2].). Strana je mediálně prezentovaná jako populistická, levicová až krajně levicová. Vedení strany sice je radikálně levicové, ale program, který byl schválen, se zaměřuje především na nespokojené Španěly, ne nutně na levicové Španěly.

Tento odklon od levicové ideologie většina členů neviděla jako problém, ale jako pragmatický krok k vítězství ve volbách a k získání politické většiny, o kterou strana usilovala. Tu by strana nezískala zaměřením pouze na levicové voliče. Tato strategie se straně vyplatila a již v listopadu 2014 by podle průzkumů Podemos volilo 27,7 procenta Španělů. Čímž by strana zvítězila v případných volbách. Přeskočila tak dvě hlavní strany, které se od pádu Frankova

²⁹ Období od přijetí ústavy z roku 1978 do parlamentních voleb v roce 2015, období tzv. politického bipartismu (viz kapitola o španělském politickém systému).

³⁰ Pablo Iglesias - 2,5 milionu sledujících x Podemos - 1,4 milionu sledujících.

režimu střídaly u moci. Tedy lidovou stranu PP a socialisty PSOE. Strana Podemos prvním místem v průzkumu rozbourala dosavadní politický trend bipolární politiky střídání dvou stran (*Španělské volby by vyhrálo hnutí, které existuje pár měsíců*. In: Aktualne.cz [online]. 2014 [cit. 2020-2-4].).

3.3 Parlamentní volby v roce 2015

Jako generálka pro klíčové parlamentní volby v prosinci 2015 španělským politikům posloužily regionální volby. Tyto regionální volby proběhly v květnu stejného roku ve 13 španělských regionech (v Katalánsku v září a v Andalusii již dříve). Samotné Podemos se v regionálních volbách umístilo na třetím místě, což byl od listopadového průzkumu, konaného v roce 2014, značný propad. Přesto však třetí místo strana Podemos mohla považovat za volební úspěch, přičemž navíc slavila úspěch ve dvou nejvýznamnějších španělských městech. V Madridu hnutí AHORA Madrid, podporované Podemos, obsadilo druhé místo. V Barceloně dokonce zvítězila starostka Ada Colan, která byla taktéž podporovaná stranou Podemos.

Přesto, jak jsem již napsal, zaznamenala strana propad z prvního na třetí místo. Důvod propadu vidím ve třech hlavních příčinách. Zaprvé další neshody uvnitř strany. Měsíc před volbami Carlos Monedera kritizoval Pabla Iglesiasa za jeho vedení strany (**MANETTO, Francesco.** *Monedero critica con amargura la estrategia política de Podemos*. In: El Pais [online]. 2015 [cit. 2020-2-26].). Zadruhé obvinění člena strany za daňové úniky. A konečně zatřetí vzestup strany Ciudadanos.³¹ Od samotných parlamentních voleb se očekávalo, že přes hranici 15 procent se nově dostanou čtyři strany. Dvěma novými měla být strana Podemos a již zmiňovaná strana Ciudadanos. Zároveň se předpokládalo, že těsným vítězem voleb bude tehdejší premiér Mariano Rajoy a jeho lidová strana PP (**RADAČIČOVÁ, Simona.** *Španělsko čeká politické zemětřesení. Éra velkých stran končí, přicházejí protestní hnutí*. In: Aktualne [online]. 2015 [cit. 2020-2-26].).

Ve volbách skutečně zvítězila lidová strana se 28,72 procenta a obsadila 123 křesel v parlamentu. Druhou stranou byli socialisté, 22,01 procenta a 90 křesel. Na třetím místě pak strana Podemos, 20,66 procenta a 69 křesel. Ciudadanos se nakonec nedostala přes hranici 15

³¹ Strana Ciudadanos byla založena v roce 2006 v Katalánsku, kde nejdříve fungovala především na regionální úrovni a až později se zapojila do celošpanělské politiky. Prezентuje sama sebe jako středolevicovou stranu.

procent, přesto se s 13,94 procenta umístila na čtvrtém místě. O tom, že i samotní Španělé cítili důležitost voleb, svědčí vysoká volební účast, 73 procent.

Španělský král Filip VI. dal v lednu šanci sestavit vládu výherci voleb Marianu Raoyovi, ovšem ten to, s poukazem na rozložení sil v parlamentu, odmítl. Další, kdo dostal za úkol sestavit vládu, byl předseda socialistů Pedro Sánchez. Ten však získal pouze podporu strany Ciudadanos, se kterou na tíženou většinu v parlamentu (alespoň 166 sedadel) nedosáhl.

Případný premiér by musel získat v kongresu důvěru do 2. května, a jelikož se tak nestalo, španělský král rozpustil parlament a vyhlásil nové volby na červen 2016 (**RADAČIČOVÁ, Simona. *Španělský král nenavrhl premiéra. Poprvé za čtyřicet let se budou opakovat volby.* In: Aktualne [online]. 2016 [cit. 2020-12-26].) (CONGRESO/DICIEMBRE 2015. In: MINISTERIO DEL INTERIOR [online]. 2015 [cit. 2020-12-26].).**

3.4 Parlamentní volby v roce 2016

Po prosincových parlamentních volbách 2015 se ocitla ve složité a zmatené situaci celá španělská politika. Důvodem nebyla jen ekonomická situace, ale především přerod ze zavedeného systému dvou stran na multipartismus (viz kapitola o španělském pol. systému). Ve složité situaci se však ocitla i samotná strana PODEMOS.

Ve straně po volbách znovu vypukly boje uvnitř jí samé. Sřet se nesl ve dvou úrovních. Mezi užším vedením, a tedy mezi lídrem Pablem Iglesiasem a druhým mužem strany Inigem Erejjonem. Erejjon totiž nesouhlasil s nekompromisním postojem, jaký zaujal Pablo k možné spolupráci se stranou PSOE, tzn. se socialisty, na utvoření koaliční vlády. V celé straně Podemos se pak znovu ozývaly hlasy, které nebyly spokojeny s centralistickým a vertikálním řízením strany Podemos (**DUFKA, Tomáš. *Uvnitř Podemos to vře. Straníci se odmítají podřídít Madridu i svému předsedovi.* In: Rozhlas [online]. 2016 [cit. 2020-12-26].).**

Kvůli oslabení těmito vnitřními střety, ale také kvůli již zmiňovaným obviněním z financování ze strany Iránu a Venezuely, se strana pro parlamentní volby v červnu 2016 rozhodla spojit s dvěma menšími levicovými stranami. Spolu se Izquierda Unida a Equo³² pod již zmiňovaným

³² Izquierda Unida je levicová koalice stran, přičemž nejsilnější zastoupení v ní má Komunistická strana Španělska. Strana vznikla v roce 1986 jako hnutí proti NATO. Equo je španělská strana zaměřující se na ekologii, včlenila do sebe 35 různých španělských ekologických hnutí. Strana spolupracovala s PODEMOS již v parlamentních volbách v roce 2015, kdy se dostali 3 kandidáti strany Equo na seznam strany PODEMOS.

názvem UNIDOS PODEMOS (v češtině „společně můžeme“). Tato nová koalice se někdy také označuje jako fialovorudá (příp. fialovorudozelená) koalice, což odkazuje na politické zaměření stran v ní. Od tohoto širokého spojení krajně levicových, středně levicových a enviromentálních stran si PODEMOS slibovala volební úspěch a čekala, že získá dostatečný počet hlasů, aby mohla sestavit vládu a ukončit politickou krizi v zemi (**Hancox, Dan. Unidos Podemos: Spain's leftwing alliance hoping to end political impasse. In: The Guardian [online]. 2016 [cit. 2020-12-26].**).

Ovšem ani tento krok straně nepomohl a v červnových parlamentních volbách se umístila opět na třetím místě. Navíc ji oproti posledním volbám (5 189 463 voličů) volilo pouze 5 049 734 voličů. I přes nové spojení tedy strana ztratila okolo 100 000 hlasů. Avšak i díky nižší účasti, 69,84 procenta, si polepšila o dvě křesla v parlamentu, tedy na 71, což však hluboko zaostalo za jejími očekáváními od široké předvolební koalice.

Výsledky voleb však nedopadly dobře pro žádnou stranu. PP získala 137 křesel, PSOE pak 85, na třetím s již zmíněnými 71 křesly UNIDOS PODEMOS a čtvrté místo obsadili Ciudadanos se 32 křesly. Zbýlých 25 křesel si rozdělilo 5 menších regionálních stran (**CONGRESO/JUNIO 2016. In: MINISTERIO DEL INTERIOR [online]. 2016 [cit. 2020-12-26].**).

Žádná strana tedy neměla dostatečný počet hlasů, aby mohla utvořit vládu. Jako reálné se přitom jevily dvě možnosti. Jednou z nich byla široká koalice levice, tedy spojení PSOE, UNIDOS PODEMOS a Ciudadanos s podporou menších stran. To však ztroskotalo na několika příčinách. Za prvé by podpora Ciudadanos vyžadovala kompromisy v programu nové vlády (strana Ciudadanos je na rozdíl od výše zmíněných stranou středně pravicovou). Dalším důvodem byla samotná strana PODEMOS, která nejevila přílišný zájem o to být ve vládě. Hlavním důvodem pak byly rozpory v nejsilnější levicové straně PSOE. Druhou variantou byla opětovná vláda Mariano Rajoy a jeho lidové strany PP, přičemž by ale Mariano také potřeboval podporu strany Ciudadanos a některé z menších stran. I lidová strana však čelila vnitřní krizi, a tak po volbách nastává 10měsíční volební pat, kdy ani jedna ze stran není schopná sestavit vládu. Patová situace končí až v říjnu, kdy se i díky podpoře části poslanců PSOE (při hlasování o důvěře se zdrží hlasování) podaří sestavit menšinovou vládu PP (**Rajoy becomes Spain 's new PM after a 10-month stalemate. In: El Pais [online]. 2020 [cit. 2020-2-2].**).

3.5 Parlamentní volby v dubnu roku 2019

Období vlády 2016-2019 rozhodně nepřineslo zklidnění španělské politiky, spíše naopak. Neslo se v duchu dalších korupčních skandálů, migračních krizí, ale především v duchu krize vyvolané referendem o nezávislosti Katalánska.³³

Naopak zklidnění situace uvnitř strany PODEMOS měl přinést sjezd strany *Asamblea Ciudadana de Podemos*, tedy v překladu „shromáždění občanů“. Na shromáždění, které se konalo na hraně roku 2016 a 2017, se měl vyřešit prohlubující se rozkol mezi dvěma koncepty vedení strany. První tábor, shromážděn kolem předsedy Iglesiasa, prosazoval koncepci širokého levicového hnutí bojujícího proti tradičním mocenským formacím v politice. Tedy co nejširší levicovou koalici, která bude schopná konkurovat velkým stranám. Obhajuje vlastně jeho stávající politiku a politickou koalici UNIDOS PODEMOS.

Druhý tábor se seskupil kolem již zmíněného Íñiga Errejóna (někdejšího hlavního стратега Podemos). Ten navrhoval naopak neplýtvat silami formováním jedné velké komplikované síly na levici s PODEMOS v čele. Místo toho navrhoval zůstat otevřeným protestním hnutím formovaným zdola a zaměřit se na politiku „legislativní ofenzívy“. Tato „legislativní ofenzíva“ měla dle tvůrců Errejónovy koncepce spočívat v přípravě alternativ k vládním návrhům zákonů, a k získávání podpory poslanců, především od stran PSOE a Ciudadanos. Tato koncepce se opírala o dva zásadní důvody. Za prvé cestou koalice UNIDAS PODEMOS se strana již vydala v minulých volbách a nepřineslo to tížený výsledek. Druhým důvodem byla stávající politická situace. V době menšinové vlády PP měla PODEMOS velkou šanci prosadit ve spolupráci s jinými stranami řadu zákonů ze svého programu.

Ačkoli druhá koncepce měla zajisté své důvodné opodstatnění, na shromáždění zvítězila koncepce Pabla Iglesiasa. Řada návrhů, které prosazoval, získala podporu vždy okolo 53-61 procent. Sám Pablo Iglesias v samostatné předsednické volbě obdržel přesvědčivých 89 procent hlasů. Řada politických komentátorů tedy mluví v souvislosti s tímto sjezdem o potvrzení o definitivním přechodu k vůdcovsky řízené straně (**GARCÍA DE BLAS, Elsa. *Podemos chooses radical path as leader shores up control of party*. In: El Pais [online]. 2017 [cit. 2020-**

³³ Katalánská krize byla vyvolána referendem o odtržení Katalánska od Španělského království, které vypsal katalánský ministerský předseda Carles Puigdemont Casamajó na 1. říjen 2017. Jelikož bylo vypsaní referenda protiústavní, španělská policie obsazovala volební místnosti. Celá situace přinesla nestabilitu v regionu a několikaměsíční protesty.

2-2].). O vážnosti tohoto shromáždění svědčí i jeho délka. Prakticky trvalo od 14. prosince až do 12. února. V prosinci se řešil v místních, a poté i v celošpanělských „circulus“ mechanismus nastavení co nejtransparentnějšího volební systému pro sjezd. Od 5. ledna do 2. února pak probíhala debata o programu a kandidátech, od 2. do 11. února vedli stoupenci jednotlivých návrhů kampaň a od 4. do 11. února se konalo vlastní hlasování. 11. a 12. února se potom sjelo na osm tisíc nejaktivnějších členů PODEMOS do Madridu, kde byly slavnostně oznámeny výsledky sjezdu a proneseny projevy. Pablo Iglesias například k budoucnosti strany pronesl: „Nikdy nesmíme připomínat stranu příslušníků staré politické třídy. PODEMOS musí být uskupením, jež říká pravdu. Není pochyb, že jsme udělali, a ještě uděláme, řadu chyb. Když člověk rozhoduje, tak to ani jinak nejde. Jedno vám ale mohu slíbit nad ostatní: nikdy nebudeme stát na té špatné straně. V těsné spolupráci se všemi aktivními lidmi vytváříme s velkým úsilím suverénnější, férovější, rovnější, demokratičtější a modernější Španělsko.“ A ačkoli zaznívaly také mnohé projevy o tom, že je strana nyní jednotná, a že Íñiga Errejón a jeho „stoupenci“ budou plnohodnotnými členy strany, byl to právě Íñiga Errejóna, kdo byl krátce po shromáždění strany nahrazen v roli mluvčího PODEMOS v kongresu (*Podemos nombra a Irene Montero nueva portavoz en el Congreso, en sustitución de Errejón*. In: Europapress [online]. 2017 [cit. 2020-12-26].) (JONES, Sam. *The punches we've taken have made us stronger': Podemos leader goes for broke*. In: The Guardian [online]. 2017 [cit. 2020-12-26].). K nadcházejícím volbám měla tedy PODEMOS pokračovat v nastavené koalici UNIDOS PODEMOS.

Vzhledem k politické situaci byl pád křehké Rajoyovy vlády jen otázkou času. Definitivním zlomem pro vládu bylo vynesení vysokých trestů španělským soudem ohledně (paradoxně) již staré korupční kauzy s členy strany PP. Tato kauza vyvolala v roce 2018 hlasování o nedůvěře vládě, které skončilo v její neprospěch. Stalo se tak poprvé v novodobé španělské historii (*Španělští poslanci poprvé v historii vyslovili nedůvěru vládě. Rajoye vystřídá Sánchez*. In: Rozhlas [online]. 2018 [cit. 2020-12-26].).

Pro vyslovení nedůvěry hlasovalo 180 poslanců, proti 169. Při vyslovování nedůvěry ve Španělsku je nutné (podobně jako například v Německu) navrhnout alternativního premiéra. Logicky byl navržen předseda druhé nejsilnější strany PSOE, Pedro Sánchez. Vzhledem k tomu, že se ve sněmovně mohl opřít pouze o 84 poslanců své strany a případně o jednorázové spojence, byl úkol nového premiéra dovést Španělsko k předčasným volbám. Ty Sánchez

vyhlásil na 28. dubna 2019 (**HERNÁNDEZ, Marisol. *Pedro Sánchez anuncia elecciones para el 28 de abril*. In: El Mundo [online]. 2019 [cit. 2020-2-2].**).

Vzhledem k tomu, že Španělsko vstupovalo do nových voleb v poměrně dobré ekonomické kondici, nebyla již ekonomika a s ní spjatá témata číslem jedna v nadcházející kampani. Hlavním tématem, a to především pro pravicové strany, bylo upozorňování na hrozbu narušení celistvosti Španělska, s ohledem na dění v Katalánsku. PSOE a UNIDOS PODEMOS osočovaly za jejich příliš vstřícný přístup k požadavkům regionálních vlád. Naopak levicové strany spolu s UNIDAS PODEMOS pak upozorňovaly na stoupající hrozbu pravicového extremismu, který spatřovaly v nové straně VOX.³⁴

Jasným vítězem dubnových voleb se stala strana PSOE, která získala 28,7 procenta hlasů, což je o 6,1 procenta více než při posledních volbách. V nové sněmovně tedy obsadila PSOE 123 křesel. Doposud vládnoucí strana PP se propadla na pouhých 66 křesel (v minulých volbách získala 137). Třetí největší počet křesel získala Ciudadanos, 57. Druhý největší propad zaznamenala v těchto volbách koalice UNIDAS PODEMOS, ta získala oproti 71 pouze 42 křesel. Stoupající popularitu u voličů potvrdila strana VOX, která obsadila páté místo a získala 24 křesel. 38 dalších míst pak obsadili menší strany („**CONGRESO/ABRIL 2019.**“ In: **MINISTERIO DEL INTERIOR [online]. 2019 [cit. 2020-12-26].**).

Výrazný propad strany PODEMOS má podle mě vnitřní a vnější důvody. Za vnitřní se dá označit to, že se strana nedokázala poučit z předchozích chyb a nadále ji oslabovaly vnitřní rozpory. Za vnější pak to, že strana PSOE výrazně zlepšila svou kampaň a již nebyla voliči vnímána jako strana korupční. Dokázala také převzít řadu levicových bodů z programu PODEMOS. Dalším vnějším důvodem je pak vzestup stran, které sázely v kampani na stejnou kartu jako PODEMOS, tedy na změnu. Tady myslím především stranu VOX a do jisté míry i Ciudadanos. Lidé toužící primárně po změně pak měli více variant pro svou volbu.

Vítěz voleb, Pedro Sánchez, měl více možností, jak složit svou novou vládu. Předsedovi PSOE se nabízely různé formy koalic i možnost jednobarevné menšinové vlády, přesto se povolební vyjednávání zaseklo. Nejlogičtější variantu, většinovou koalici PSOE

³⁴ Vox je krajně pravicová populistická strana, která vznikla již v roce 2013. Zakládajícími členy byli především bývalí členové strany PP. Strana získala popularitu s vyhrocením situace v Katalánsku. Strana prosazuje silnou centralizaci, je proti imigrantům a multikulturalismu.

a Ciudadanos, zablokoval předseda liberálů Rivera. Koalice s PODEMOS by vyžadovala toleranci separatistických stran, což vedení PSOE nechtělo. Další variantou byla menšinová jednobarevná vláda PSOE s podporou od PODEMOS. Tuto variantu však strana PODEMOS nechtěla přijmout. Vedení strany nechtělo opakovat chyby z předchozích volebních období, kdy se straně nepodařilo protlačit mnoho ze svých programových bodů, a proto chtěla být přímým účastníkem této vlády. Španělsko se tak ani po těchto volbách nedostalo ze složité politické situace a Pedro Sánchez se tak nakonec rozhodl pro opakování voleb (zjevně i pod vlivem skutečnosti, že PSOE měla v dané době velkou podporu) (DÍEZ, Anabel. *La falta de acuerdo entre los partidos obliga a otras elecciones*. In: El Pais [online]. 2019 [cit. 2020-2-2]).

3.6 Parlamentní volby v listopadu roku 2019

Nové volby byly vypsané na listopad roku 2019. Nálada ve společnosti a i v politice odpovídala tomu, že Španělsko čekaly již čtvrté parlamentní volby během pouhých čtyř let. Strany se navzájem obviňovaly z nastalé situace a předávaly si navzájem vinu. PSOE vinila především PODEMOS a Ciudadanos, od kterých si kladla velké naděje na podporu. Dále také obviňovala stranu lidovou, které připomínala, že to byla právě strana PSOE, která ji pomohla (svým zdržením se hlasování) při sestavení její minulé vlády. V rámci zachování legislativní stability tedy vyzývala stranu PP, aby se při hlasování o důvěře vlády také zdržela hlasování (k čemuž nedošlo). Ostatní strany pak obviňovaly především stranu PSOE, že nedokázala využít své vítězství v sestavení vlády a že žene zemi do dalších voleb.

Straně PODEMOS nastalá situace příliš nevyhovovala, jelikož jí řada voličů dávala za vinu, že nese odpovědnost z nových voleb, protože se nedokázala dohodnout se stranou PSOE. Tomu odpovídaly i její klesající preference. Zároveň ji dál oslabovaly vnitřní spory. Nyní v podobě odštěpené koalice, která dříve kandidovala pod UNIDAS PODEMOS, tedy uskupení Más País. Tu vedl již několikrát zmíněný Íñiga Errejón, ke kterému se připojila i část jeho podporovatelů z řad PODEMOS.

Pokles preferencí potvrdily i samotné volby a koalice Unidas Podemos získala 12,8 procenta a 35 míst, což je ztráta sedmi mandátů oproti volbám v dubnu roku 2019. O tom, jak ji poškodily její vnitřní spory, vypovídá i fakt, že uskupení Más País se do Congressu dostalo a získalo tři mandáty (které by jinak patrně získala PODEMOS).

Nejsilnější strana PSOE získala v těchto volbách 27,7 procenta hlasů, v přepočtu 120 poslanců. Oslabili tedy o tři poslance. Druzí skončili rovněž znovu konzervativně pravicoví lidovci (PP),

kteří ovšem získali o 23 poslanců více než minule, tedy 89. Obdobný nárůst zaznamenala strana Vox, jež si polepšila o 28 křesel na 52 poslanců. Získala tedy třetí největší počet hlasů a přeskočila koalici UNIDOS PODEMOS. Potvrdila tedy svůj nárůst a obecně nárůst úspěchu pravicových stran. Za hlavního poraženého se dá považovat strana Ciudadanos, která zaznamenala největší ztrátu oproti minulým volbám, když ztratila 47 míst, což je přibližně 80procentní ztráta jejich mandátů. Zůstalo jí tedy 10 mandátů (**KITSON, Melissa. *Socialists win repeat Spanish election, Vox becomes third-biggest force in Congress*. In: El Pais [online]. 2019 [cit. 2020-2-2].) („CONGRESO/NOVIEMBRE 2019.“ In: MINISTERIO DEL INTERIOR [online]. 2019 [cit. 2020-12-26].).**

Pedro Sánchez, který byl opět králem pověřen k sestavení vlády, si byl vědom nutnosti sestavení nové vlády. Bylo jasné, že pokud by ani napodruhé nebyl schopen sestavení vlády, výrazně by to jeho stranu oslabilo a Španělsko by to zavleklo do ještě složitější politické situace. To si uvědomovalo i vedení PODEMOS, které cítilo, že další volební období strany v opozici by znamenalo její další oslabování. Proto, paradoxně patovější situace po listopadových volbách, přinesla Španělsku po nejistém období vládu. Strany PSOE a UNIDAS PODEMOS se domluvily na historicky první koaliční vládě v moderních španělských dějinách. 7. 1. 2020 nová vláda v Congresu získala těsnou většinu (o dva hlasy) (**PERÉZ, Fernando. *Pedro Sánchez logra la investidura y formará el primer Gobierno de coalición de la democracia*. In: El Pais [online]. 2020 [cit. 2020-2-2].).**

PODEMOS získala v nové vládě jednoho místopředsedu (Pablo Iglesias) a čtyři ministerstva z celkových osmnácti (ministerstvo práce, rovnosti, spotřeby a ministerstvo pro univerzity). (***Este es el nuevo Gobierno de Pedro Sánchez*. In: El Pais [online]. 2020 [cit. 2020-2-2].**) Vstupem do vlády tak strana z části zklidnila politickou situaci v zemi. Před novou vládou však stojí řada naléhavých problémů a výzev. Například otázka autonomních regionů Španělska, zvláště Katalánska. Výměnou za podporu vlády Pedro Sánchez slíbil katalánským stranám několik bodů, mezi nimi především „Dialog, jednání a dohodu“ o budoucím nastavení vztahu Katalánska ve Španělském království (**JORDAN, Guífre. *Catalonia, Pedro Sánchez's pending issue* In: Catalan News [online]. 2020 [cit. 2020-2-2].).**

Další novou výzvou nejen pro španělskou vládu, ale také pro celý svět, je pandemie Covid-19 a na ni navazující (možná) ekonomická krize.

Závěr

Od začátku vzniku strany bylo jejím cílem pomocí ideálů hnutí 15M získat společenskou většinu na svou stranu a tím dosáhnout i politické většiny. Tedy sestavit vlastní vládu (podobně jako v Řecku strana Syriza) a prosadit tím svou představu o změně Španělska. Domnívám se, že právě kvůli touze po politické většině a honbě za ní se strana postupně vzdávala principů, kterými si hnutí 15M získalo španělskou společnost. První krok odklonu následoval již po evropských volbách, kdy se prosadila vize Pabla Iglesias o způsobu vedení strany. A s tím spojené postupné vyřazení „circulus“ z dění strany. Odklonila se tím od původního horizontálního pojetí vnitřní organizace v hnutí 15M a připravila prostor pro další vnitřní střety. Přesto se však strana díky své působivé kampani a společenské náladě dočasně dostala v průzkumech na první místo. Na vrcholu své popularity vydržela strana od listopadu roku 2014 do ledna 2015.

Sestup z první příčky pak zavinila již mnohokrát zmiňovaná řada obvinění z finančních podvodů, nebo z finančního napojení na Írán a Venezuelu. Dalším problémem strany jsou stále spory uvnitř ní. Spory jsou především následky odstavení lidí okolo „circulus“ od podílení se na vedení strany a přechod na autoritativní způsob vedení strany. Nepragmatické přistupování při vyjednávání možných koaličních vlád, kdy především Pablo Iglesias nechtěl dlouhou dobu do vlád vstupovat, pak vedlo k dalším rozporům. Myšlenka toho, že se političtí konkurenti ve vládě „ušpiní“, což v důsledku dopomůže jeho straně k dosažení kýžené politické většiny, měla i opačný efekt. Tato jakási nevůle podílet se na vládě, a tím se dobrovolně zřeknout prosazování alespoň části svého programu, nutně poškodila i stranu PODEMOS. Dalším důvodem oslabení může také být spojení s krajní levicí, s Izquierda Unida. S tímto krokem část členů nesouhlasila, což způsobilo další štěpení uvnitř strany. Následným efektem bylo také vyvolání antikomunistických postojů ke straně u mnoha voličů. Z čehož těžila především krajně pravicová strana VOX. V celkovém pohledu se zdá, že strana PODEMOS narazila na svůj strop v parlamentních volbách 2015/2016 a dosažení oné politické většiny je již velmi nereálné.

Ačkoli jednoho ze svých hlavních cílů, tedy politické většiny, strana nedosáhla, povedlo se jí během jejího působení několik jiných významných věcí. Strana dokázala velmi obratně převzít témata, se kterými přišlo hnutí 15M. Témata jako transparentnost politiky, přiblížení politiky občanům, nebo zrušení klientelismu v politice díky straně PODEMOS neodezněla spolu s odchodem protestujících z náměstí. A přestože sama strana nebyla vždy vzorným příkladem dodržování těchto vlastních témat, podařilo se jí některá z nich prosadit. Například díky hojnému využívání sociálních sítí a svému neformálnímu vystupování přiblížila politiku

širšímu množství lidí. Strana však nezůstala u témat korupce a v čase přibrala nová, která byla pro španělskou společnost neméně důležitá. Příkladem může být rovnost mezi pohlavími, nebo životní prostředí.

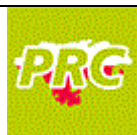

Přestože že nezískala PODEMOS onu politickou většinu a nestala se dominantní stranou, podařilo se jí svým vstupem do politiky (spolu s dalšími novými stranami) otrást s dosavadní politickou situací i kulturou v zemi. A svým dílem přispěla k přeměně španělského systému z bipartismu na multipartismus. Samotná strana prošla přeměnou z demokratického hnutí na stranu s autoritářskými rysy, zároveň však prošla proměnou z protestního hnutí a strany na stranu, která na sebe dokázala vzít odpovědnost vládnout.

Přílohy, zdroje

Přílohy

 PSOE -PSOE -	SPANISH WORKER SOCIALIST PARTY	SOCIALISTICKÁ STRANA ZALOŽENA ROKU 1879.
 PP -PP -	POPULAR PARTY	KŘESTANSKÁ KONZERVATIVNÍ STRANA ZALOŽENA ROKU 1989.
 VOX -VOX -	VOX	PRAVICOVÁ NACIONÁLNÍ STRANA ZALOŽENA ROKU 2013.
 PODEMOS - PODEMOS-IU -	UNIDAS PODEMOS	LEVICOVÁ KOALICE ZALOŽENA ROKU 2016.
 Cs Ciudadanos -Cs -	CIUDADANOS- PARTIDO DE LA CIUDADANÍA	LIBERÁLNÍ STRANA ZALOŽENA V KATALÁNSKU ROKU 2004.
 ESQUERRA REPUBLICANA SOBIRA- -NISTES -ERC- SOBIRANISTES-	ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA- SOBIRANISTES	SOCIÁLNÍ NACIONÁLNÍ STRANA Z KATALÁNSKA ZALOŽENA ROKU 2019.

 <p>JUNTS</p>	<p>JUNTS PER CATALUNYA- JUNTS</p>	<p>LIBERÁLNÍ NACIONALISTICKÁ STRANA Z KATALÁNSKA ZALOŽENA ROKU 2018.</p>
 <p>PNV</p>	<p>EUZKO ALDERDI JELTZALEA- PARTIDO NACIONALISTA VASCO</p>	<p>BASKICKÁ NACIONÁLNÍ STRANA ZALOŽENA 1985.</p>
 <p>PAÍS-EQUO-</p>	<p>MÁS PAÍS-EQUO</p>	<p>PROGRESIVNÍ LEVICOVÁ STRANA ZALOŽENA KOLEM EX-ČLENA PODEMOS I. ERREJÓNA ROKU 2019.</p>
 <p>Bildu -</p>	<p>EUSKAL HERRIA BILDU</p>	<p>LEVICOVÁ NACIONÁLNÍ STRANA Z BASKICKA ZALOŽENA ROKU 2011.</p>
 <p>PR-</p>	<p>CANDIDATURA D'UNITAT POPULAR-PER LA RUPTURA</p>	<p>LEVICOVÁ NACIONÁLNÍ STRANA Z KATALÁNSKA ZALOŽENA ROKU 2015.</p>

 <p>¡TERUEL EXISTE!</p>	<p>AGRUPACIÓN DE ELECTORES "TERUEL EXISTE"</p>	<p>TUERELSKÁ REGIONÁLNÍ STRANA ZALOŽENA ROKU 1999.</p>
 <p>-MÉS COMPROMÍS-</p>	<p>MÉS COMPROMÍS</p>	<p>LEVICOVÁ STRANA Z VALENCIE ZALOŽENA ROKU 2019.</p>
 <p>-CCa- PNC-NC-</p>	<p>COALICIÓN CANARIA-NUEVA CANARIAS</p>	<p>KOALICE KANÁRSKÝCH NACIONÁLNÍCH STRAN ZALOŽENA ROKU 1993.</p>
 <p>-BNG-</p>	<p>BLOQUE NACIONALISTA GALEGO</p>	<p>NACIONÁLNÍ STRANA Z GALICIJSKA ZALOŽENA ROKU 1982.</p>
 <p>-NA+ -</p>	<p>NAVARRA SUMA</p>	<p>LIBERÁLNÍ STRANA NAVARRA ZALOŽENÁ V ROCE 2019.</p>
 <p>-PRC-</p>	<p>PARTIDO REGIONALISTA DE CANTABRIA</p>	<p>REGIONÁLNÍ STRANA ZALOŽENA ROKU 1978.</p>
 <p>-PAR-</p>	<p>PARTÍDO ARAGONES</p>	<p>ARAGOSNKÁ REGIONÁLNÍ STRANA ZALOŽENÁ ROKU 1978.</p>

 -ASG-	Agrupación Socialista Gomera	ODNOŽ PSOE NA KANÁRSKÝCH OSTROVECH ZALOŽENA 2015.
 Bai-	Geroa Bai	BASKYCKÁ NACYONÁLNI STRANA ZALOŽENA 2011.

Příloha č. 1 – Tabulka se španělskými stranami, které jsou po volbách v roce 2019 ve španělském parlamentu.

Zdroj: (*CONGRESO/NOVIEMBRE 2019*. In: MINISTERIO DEL INTERIOR [online]. 2019 [cit. 2020-12-26].) (*SENADO/NOVIEMBRE 2019*. In: MINISTERIO DEL INTERIOR [online]. 2019 [cit. 2020-12-26].).

Příloha č. 2 – Úvodní strana programového katalogu strany PODEMOS (ve stylu IKEA). Zdroj: (BURGEN, Stephen. *Flat-pack policies: new Podemos manifesto in style of Ikea catalogue*. In: The Guardian, [online]. 2016 [cit. 2020-2-2].).

Příloha č.3 – kapytola v katalogu strany PODEMOS (ve stylu IKEA) o ochraně zvířat.

Zdroj: (BURGEN, Stephen. *Flat-pack policies: new Podemos manifesto in style of Ikea catalogue*. In: The Guardian, [online]. 2016 [cit. 2020-2-2].).

Příloha č. 4. - Fotografie Alberta Rodrígueza procházejícího ve španělském Congressu (v pozadí tehdejší premiér Mariáno Rajoy).

Zdroj: (*Alberto Rodríguez culpa al “circo político” de la polémica por sus rastas*. In: El Pais [online]. 2016 [cit. 2020-2-2].).

Příloha č. 5 – Fotografie předsedy strany PODEMOS Pabla Iglesiasa se španělským králem.

Zdroj: (*Pablo Iglesias se estrena en Zarzuela sin corbata para transmitir su idea para formar gobierno*. In: la Sexta [online]. 2016 [cit. 2020-2-2].).

Příloha č. 6 – Logo strany PODEMOS.

Zdroj: (*Podemos wins Barcelona city Hall, needs alliance to add Madrid*. In: AZERNEWS [online]. 2015 [cit. 2020-2-2].).

Zdroje

Knižní zdroje

1. DOMÍNGUEZ, Luis a GIMÉNEZ, Ana. *Claro que podemos: de la Tuerka a la esperanza del cambio en España*. Vyd. Barcelona: Los libros del lince. 2014. ISBN-10: 8415070489.
2. FIALA, Petr a STRMISKA, Maxmilián. *Teorie politických stran*. 2009. Vyd. Brno: Barrister&Principal, 1998. ISBN 80-85947-31-5.

3. GARCÍA, Óscar a BRIZIARELLI, Marco. *Podemos and the New Political Cycle: Left-Wing Populism and Anti-Establishment*. Vyd: Cham: Palgrave Macmillan, 2018. ISBN 978-3319-63432-6.
4. GUNTHER, Richard a MONTERO, José. *The politics of Spain*. Vyd. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. ISBN 9780521604000.
5. GUNTHER, Richard, MONTERO GIBERT, José Ramón a BOTELLA CORRAL, Joan. *Democracy in modern Spain*. Vyd. New Haven: Yale University Press, 2004. ISBN-10: 0300177003.
6. HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. Vyd. Praha: Victoria Publishing, 1994. ISBN 80-85865-10-6.
7. CHALUPA, Jiří. *Dějiny Španělska*. Vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2017. ISBN: 978-80-7422-525-3.
8. CHALUPA, Jiří. *Jak umírá diktatura: pád Frankova režimu ve Španělsku*. Vyd. Olomouc: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-257-1 CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. Vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-548-6.
9. NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN: 80-85850-22-2.
10. ŘÍCHOVÁ, Blanka a kol. *Vládní modely v parlamentních systémech: (Nizozemsko, Švédsko, Itálie, Španělsko, Slovensko a Mauretánie)*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, 2006. ISBN 978-80-86731-00-1.

Zdroje z disertačních prací

1. BOŠANSKÁ, Barbora. *Vzostup radikálnej ľavice v Európe (Syriza a Podemos)*. Praha, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra evropských studií. Vedoucí práce Mejstřík, Martin.
2. FIRBACHEROVÁ, Pavla. *Vzestup nových politických stran Podemos a Ciudadanos ve Španělsku v parlamentních volbách v roce 2015*. Praha, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra ruských a východoevropských studií. Vedoucí práce Kubát, Michal.
3. URBAN, Traian. *Dopad procesu europeizace na Španělsko*. Praha, 2014. Disertační práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra evropských studií. Vedoucí práce Šlosarčík, Ivo.

Elektronické zdroje

1. *¿Cómo se organiza Podemos?*. In: Podemos [online]. [cit. 2020-2-26]. URL: <<https://podemos.info/organizacion/>>.
2. *Activa tu Círculo*. In: Podemos [online]. [cit. 2020-4-7]. URL: <<https://podemos.info/activa-tu-circulo/>>.
3. *Alberto Rodríguez culpa al “circo político” de la polémica por sus rastas*. In: El País [online]. 2016 [cit. 2020-2-2]. URL: <https://elpais.com/politica/2016/01/15/actualidad/1452875642_240852.html>.
4. BURGÉN, Stephen. *Flat-pack policies: new Podemos manifesto in style of Ikea catalogue*. In: The Guardian, [online]. 2016 [cit. 2020-2-2]. URL: <<https://www.theguardian.com/world/2016/jun/09/podemos-manifesto-ikea-catalogue-flat-pack-policies>>.
5. CONGRESO/ABRIL 2019. In: MINISTERIO DEL INTERIOR [online]. 2019 [cit. 2020-12-26]. URL: <<http://www.infoelectoral.mir.es/infoelectoral/min/busquedaAvanzadaAction.html>>.
6. CONGRESO/DICIEMBRE 2015. In: MINISTERIO DEL INTERIOR [online]. 2015 [cit. 2020-12-26]. URL: <<http://www.infoelectoral.mir.es/infoelectoral/min/busquedaAvanzadaAction.html>>.
7. CONGRESO/JUNIO 2016. In: MINISTERIO DEL INTERIOR [online]. 2016 [cit. 2020-12-26]. URL: <<http://www.infoelectoral.mir.es/infoelectoral/min/busquedaAvanzadaAction.html>>.
8. CONGRESO/NOVIEMBRE 2019. In: MINISTERIO DEL INTERIOR [online]. 2019 [cit. 2020-12-26]. URL: <<http://www.infoelectoral.mir.es/infoelectoral/min/busquedaAvanzadaAction.html>>.
9. *Congress Members*. In: Congreso [online]. 2019 [cit. 2020-2-26]. URL: <http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Diputados/BusqForm?_piref73_1333155_73_1333154_1333154.next_page=/wc/fichaDiputado?idDiputado=319&idLegislatura=14>.
10. *Crowdfunding*. In: Podemos [online]. [cit. 2020-2-26]. URL: <<https://podemos.info/financiacion/>>.
11. DELFIN, Martin. *Podemos and the Iran-Venezuela connection*. In: Made for mineds. [online]. 2016 [cit. 2020-12-2]. URL: <<https://www.dw.com/en/podemos-and-the-iran-venezuela-connection/a-19004706>>.

12. DIANI, Mario. *The concept of social movement. The Sociological Review*, 40(1). Vyd. TheSociological Review [online]. 1992 [cit. 2020-2-2]. URL: <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-954X.1992.tb02943.x>>.
13. DIANI, Mario. *The concept of social movement. The Sociological Review*, 40(1). Vyd. TheSociological Review [online]. 1992 [cit. 2020-2-2]. URL: <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-954X.1992.tb02943.x>>.
14. DÍEZ, Anabel. *La falta de acuerdo entre los partidos obliga a otras elecciones*. In: El Pais [online]. 2019 [cit. 2020-2-2]. URL: <https://elpais.com/politica/2019/09/17/actualidad/1568739398_032538.html>.
15. *DOCUMENTO FINAL DEL PROGRAMA COLABORATIVO*. In: Elpais.com [online]. [cit. 2020-4-2]. URL: <<https://blogs.elpais.com/files/programa-podemos.pdf>>.
16. DUFKA, Tomáš. *Uvnitř Podemos to vě. Stranici se odmítají podřídít Madridu i svému předsedovi*. In: Rozhlas [online]. 2016 [cit. 2020-12-26]. URL: <<https://rozhlas.cz/tomas-dufka-Uvnitr-Podemos-to-vre/r~5499c17c0bd111e69623002590604f2e/>>.
17. DURGAN, Andy aspol. *Výzva jménem Podemos*. In: Solidarita. [online]. 2015 [cit. 2020-23-2]. URL: <<http://solidarita.socsol.cz>><https://solidarita.socsol.cz/2015/teorie/vyzva-jmenem-podemos>>.
18. *Este es el nuevo Gobierno de Pedro Sánchez*. In: El Pais [online]. 2020 [cit. 2020-2-2]. URL: <https://elpais.com/politica/2020/01/10/actualidad/1578660300_909263.html>.
19. GÁLVEZ, JJ. *Podemos se convierte en la sorpresa y logra cinco escaños en Estrasburgo*. In: El Pais [online]. 2014 [cit. 2020-12-2]. URL: <https://elpais.com/politica/2014/05/25/actualidad/1401009854_060215.html>.
20. GARCÍA DE BLAS, Elsa. *Podemos chooses radical path as leader shores up control of party*. In: El Pais [online]. 2017 [cit. 2020-2-2]. URL: <https://english.elpais.com/elpais/2017/02/13/inenglish/1486975291_426045.html>.
21. GONZÁLEZ, Eduardo. *Abandoning NATO and military missions, among Podemos' proposals*. In: THE DIPLOMAT [online]. 2014 [cit. 2020-2-4]. URL: <<https://thediplomatinspain.com/en/2014/10/abandoning-nato-and-military-missions-among-podemos-proposals/>>.

22. GONZÁLEZ, Eduardo. *Could Spain bet he first NATO State to sign the Nuclear Ban Treaty?* In: ICAN [online]. 2019 [cit. 2020-2-4]. URL: <https://www.icanw.org/could_spain_be_the_first_nato_state_to_sign_the_nuclear_ban_treaty>.
23. Hancox, Dan. *Unidos Podemos: Spain's leftwing alliance hoping to end political impasse.* In: The Guardian [online]. 2016 [cit. 2020-12-26]. URL: <<https://www.theguardian.com/world/2016/jun/12/unidos-podemos-spain-election-leftwing-alliance-united-left>>.
24. HERNÁNDEZ, Marisol. *Pedro Sánchez anuncia elecciones para el 28 de abril.* In: El Mundo [online]. 2019 [cit. 2020-2-2]. URL: <<https://www.elmundo.es/espana/2019/02/15/5c667ba8fc6c83bb478b45f6.html>>.
25. IRUJO, Mario. *El exilio iraní pagó ocho meses los sueldos de Abascal y Espinosa.* In: El País [online]. 2020 [cit. 2020-2-2]. URL: <https://elpais.com/politica/2020/01/27/actualidad/1580126990_082132.html>.
26. JONES, Sam. *The punches we've taken have made us stronger': Podemos leader goes for broke.* In: The Guardian [online]. 2017 [cit. 2020-12-26]. URL: <<https://www.theguardian.com/world/2017/feb/09/podemos-leader-pablo-iglesias-spain-anti-austerity-movement>>.
27. JORDAN, Guífre. *Catalonia, Pedro Sánchez's pending issue.* In: Catalan News [online]. 2020 [cit. 2020-2-2]. URL: <<https://www.catalannews.com/politics/item/catalonia-pedro-sanchez-s-pending-issue>>.
28. KITSON, Melissa. *Socialists win repeat Spanish election, Vox becomes third-biggest force in Congress.* In: El País [online]. 2019 [cit. 2020-2-2]. URL: <https://english.elpais.com/elpais/2019/11/10/inenglish/1573407794_574125.html>.
29. KLEINHAMPLOVÁ, Barbora a LESÁK, Vít. *Budou indignados vládnout Španělsku?* In: A2larm [online]. 2015 [cit. 2020-1-2]. URL: <<https://a2larm.cz/2015/01/budou-indignados-vladnout-spanelsku/>>.
30. KLEINHAMPLOVÁ, Barbora a LESÁK, Vít. *Budou indignados vládnout Španělsku?* In: A2larm [online]. 2015 [cit. 2020-2-26]. URL: <<https://a2larm.cz/2015/01/budou-indignados-vladnout-spanelsku/>>.
31. KOHOUT, Pavel. *Ztráta z cihel.* In: Finmag [online]. 2010 [cit. 2019-12-2]. URL: <<https://finmag.penize.cz/ekonomika/264320-spanelska-financni-krize-ztrata-z-cihel>>.

32. *Madridem pochodovaly stovky tisíc lidí na podporu strany Podemos*. In: Ceskatelevize [online]. 2015 [cit. 2020-1-3]. URL: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1498730-madridem-pochodovaly-stovky-tisic-lidi-na-podporu-strany-podemos>>.
33. MÁJÍČEK, Jan. „*Španělští Indignados*“. In: Denikreferendum [online]. 2012 [cit. 2020-1-2]. URL: <<https://denikreferendum.cz/clanek/12279-spanelsti-indignados>>.
34. MAŇÁK, Vratislav. *Španělsko vře. Přichází po arabském jaru evropské léto?* In: Ceskatelevize [online]. 2011 [cit. 2020-1-2]. URL: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1262407-spanelsko-vre-prichazi-po-arabskem-jaru-evropske-leto>>.
35. MANETTO, Francesco. *Monedero critica con amargura la estrategia política de Podemos*. In: El Pais [online]. 2015 [cit. 2020-2-26]. URL: <https://elpais.com/politica/2015/04/30/actualidad/1430396612_797523.html>.
36. MARTÍN, Cortés. *Spain's Indignados: For a better representative democracy, and more*. In: *Inroads* [online]. 2013 [cit. 2020-12-26]. URL: <<http://search.proquest.com.ezproxy.is.cuni.cz/docview/1281857913?accountid=35514>>.
37. MURÁR, Filip. *Srovnání západoevropských regionálních druhých komor a alternativy regionalizace Senátu Parlamentu České republiky*. Vyd. CZECH JOURNAL OF POLITICAL SIENCE [online]. 2013 [cit. 2020-2-2]. URL: <https://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2013/3/Polcas_2013_3_pp_299_318.pdf>.
38. MURÁR, Filip. *Srovnání západoevropských regionálních druhých komor a alternativy regionalizace Senátu Parlamentu České republiky*. Vyd. CZECH JOURNAL OF POLITICAL SIENCE [online]. 2013 [cit. 2020-2-2]. URL: <https://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2013/3/Polcas_2013_3_pp_299_318.pdf>.
39. MURÁR, Filip. *Srovnání západoevropských regionálních druhých komor a alternativy regionalizace Senátu Parlamentu České republiky*. In: CZECH JOURNAL OF POLITICAL SIENCE [online]. 2013 [cit. 2020-2-2]. URL: <https://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2013/3/Polcas_2013_3_pp_299_318.pdf>.
40. *Nepokoje v Řecku neustávají, demonstranti plánují další protesty*. In: Ceskatelevize [online]. 2008 [cit. 2020-1-2]. URL: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1429869-nepokoje-v-recku-neustavaji-demonstranti-planuji-dalsi-protesty>>.

41. *Objetivos de Podemos: reestructuración de la deuda y paralización de los desahucios.*
In: Público [online]. 2014 [cit. 2020-2-2]. URL:
<<http://www.publico.es>)<https://www.publico.es/politica/objetivos-reestructuracion-deuda-y-paralizacion.html>>.
42. OLMO. *La UDEF investiga a Podemos por financiarse con cinco millones de euros de Irán.* In: El Confidencial [online]. 2016 [cit. 2020-2-2]. URL:
<https://www.elconfidencial.com/espana/2016-01-12/la-udef-investiga-a-podemos-por-financiarse-con-5-millones-de-euros-entregados-por-iran_1134208/>.
43. OLMO. *Venezuela pagó 7 millones a Iglesias y Monedero para extender el bolivarismo.*
In: El Confidencial [online]. 2016 [cit. 2020-2-3]. URL:
<https://www.elconfidencial.com/espana/2016-04-04/financiacion-ilegal-podemos-venezuela-pago-millones-pablo-iglesias-juan-carlos-monedero-jorge-vestrynge_1178845/>.
44. *Pablo Iglesias rectifica sobre Venezuela: "Dije cosas que no comparto. La situación política y económica es nefasta.* In: El Mundo [online]. 2018 [cit. 2020-2-3]. URL:
<<https://www.elmundo.es/espana/2018/12/13/5c124772fc6c83ca4b8b4644.html>>.
45. *Pablo Iglesias se estrena en Zarzuela sin corbata para transmitir su idea para formar gobierno.* In: La Sexta [online]. 2016 [cit. 2020-2-2]. URL:
<https://www.lasexta.com/noticias/nacional/pablo-iglesias-estrena-zarzuela-camisa-blanca-corbata_201601225723ef116584a81fd8822189.html>.
46. *Participa.* In: Podemos [online]. 2020 [cit. 2020-6-4]. URL:
<<https://participa.podemos.info/es>>.
47. PERÉZ, Fernando. *Pedro Sánchez logra la investidura y formará el primer Gobierno de coalición de la democracia.* In: El País [online]. 2020 [cit. 2020-2-2]. URL:
<https://elpais.com/politica/2020/01/07/actualidad/1578382922_404144.html>.
48. *Podemos nombra a Irene Montero nueva portavoz en el Congreso, en sustitución de Errejón.* In: Europapress [online]. 2017 [cit. 2020-12-26]. URL:
<<https://www.europapress.es/nacional/noticia-irene-montero-sera-nombrada-nueva-portavoz-podemos-congreso-sustitucion-inigo-errejon-20170218092559.html>>

49. *Podemos pide a Sánchez no reconocer a Guaidó ante un golpe de Estado de EEUU*. In: El Confidencial [online]. 2019 [cit. 2020-2-2]. URL: <https://www.elconfidencial.com/espana/2019-01-24/podemos-venezuela-golpe-estado-guaido_1779718/?utm_source=facebook&utm_medium=social&utm_campaign=ECN_ochAutomatico>.
50. *Podemos Transparencia*. In: Podemos [online]. [cit. 2020-2-2]. URL: <<https://transparencia.podemos.info/>>.
51. *Podemos wins Barcelona city Hall, needs alliance to add Madrid*. In: AZERNEWS [online]. 2015 [cit. 2020-2-2]. URL: <<https://www.azernews.az/bloomberg/82521.html>>.
52. PRECEDO, José. *Pablo Iglesias obtiene el 86% de los votos para liderar Podemos*. In: *Politica* [online]. 2014 [cit. 2020-23-2]. URL: <https://elpais.com/politica/2014/06/14/actualidad/1402771707_567744.html>.
53. Programa de PODEMOS. In: PODEMOS [online]. 2020 [cit. 2020-2-4]. URL: <<https://podemos.info/programa/>>.
54. *Přijetí smlouvy o zákazu jaderných zbraní - vítězství humanity*. In: cervenykriz [online]. 2017 [cit. 2020-2-4]. URL: <<https://www.cervenykriz.eu/cz/656.aspx>>.
55. RADAČIČOVÁ, Simona. *Španělsko čeká politické zemětřesení. Éra velkých stran končí, přicházejí protestní hnutí*. In: Aktualne [online]. 2015 [cit. 2020-2-26]. URL: <<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/spanelsko-ceka-politicke-zemetreseni-era-velkych-stran-konci/r~170e64d2a4b311e5a405002590604f2e/>>.
56. RADAČIČOVÁ, Simona. *Španělský král nenavrhl premiéra. Poprvé za čtyřicet let se budou opakovat volby*. In: Aktualne [online]. 2016 [cit. 2020-12-26]. URL: <<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/nove-volby-jsou-nevyhnutelne-prohlasil-sef-spanelskych-socia/r~5499c17c0bd111e69623002590604f2e/>>.
57. *Rajoy becomes Spain 's new PM after a 10-month stalemate*. In: El Pais [online]. 2020 [cit. 2020-2-2]. URL: <https://english.elpais.com/elpais/2016/10/28/inenglish/1477665648_836385.html>.
58. *Registro de Partidos Políticos*. In: Ministerio del Interior [online]. [cit. 2020-04-7]. URL: <https://servicio.mir.eshttps://sede.mir.gob.es/nfrontal/webpartido_politico.html>.

59. RODRIGO, Terrasa. *Lo que Podemos aprendió de Ikea?* In: EL MUNDO [online]. 2016 [cit. 2020-2-4]. URL: <<https://www.elmundo.es/espana/2016/06/09/57585950e5fdea49078b45c9.html>>.
60. ŘÍHOVÁ, Terezie. *Ztracená Španělská generace*. In: Echo24 [online]. 2014 [cit. 2019-12-2]. URL: <<https://echo24.cz/a/wjLCL/ztracena-spanelska-generace-55-procent-mladych-nepracuje>>.
61. ŠLAJCHRTOVÁ, Leona. *Chcete Venezuelu? Volte Podemos*. In: Lidovky [online]. 2016 [cit. 2020-2-4]. URL: <https://www.lidovky.cz/svet/citil-jsem-pohnuti-kdyz-comandante-hovoril-chcete-venezuelu-volte-podemos.A160603_161056_ln_zahranici_msl>.
62. *Španělská nezaměstnanost láme rekordy, bez práce je každý čtvrtý*. In: Ceskatelevize [online]. 2012 [cit. 2020-1-2]. URL: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1194763-spanelska-nezamestnanost-lame-rekordy-bez-prace-je-kazdy-ctvrty>>.
63. *Španělská vláda získala důvěru*. In: Ceskatelevize [online]. 2020 [cit. 2020-1-2]. URL: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3023441-spanelska-vlada-ziskala-duveru-o-dva-hlasy-saga-opakovanych-voleb-konci>>.
64. *Španělské volby by vyhrálo hnutí, které existuje pár měsíců*. In: Aktualne.cz [online]. 2014 [cit. 2020-2-4]. URL: <<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/spanelske-volby-by-vyhralo-hnuti-ktere-existuje-par-mesicu/r~f744dc80628711e49e4b0025900fea04/>>.
65. *Španělští poslanci poprvé v historii vyslovili nedůvěru vládě. Rajoye vystřídá Sánchez*. In: Rozhlas [online]. 2018 [cit. 2020-12-26]. URL: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/spanelsko-rajoy-vlada-neduvera-sanchez_1806011141_per>.
66. *Ve španělských volbách drtivě zvítězili lidovci*. In: Ceskatelevize [online]. 2013 [cit. 2020-1-3]. URL: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1208701-ve-spanelskych-volbach-drtive-zvitezili-lidovci>>.
67. *Venezuela pagó 3,5 millones a la cúpula de Podemos en ocho años*. In: El Mundo [online]. 2015 [cit. 2020-2-3]. URL: <<https://www.elmundo.es/espana/2015/03/02/54f3b936ca4741b91f8b4578.html>>.
68. WALKER, Tom. *Spain's Alternative Political Party Podemos Is Growing in 'Circles'*. In: Globalvoices [online]. 2014 [cit. 2020-1-2]. URL: <<https://globalvoices.org/2014/09/05/independent-political-party-podemos-spreads-across-spain/>>.